

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

WICEPREZES

KZN.410.1.6.2026

**Pan
Tomasz Ślusarczyk
Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia
Społecznego**

**Kasa Rolniczego Ubezpieczenia
Społecznego
al. Niepodległości 190
00-608 Warszawa**

Wystąpienie pokontrolne

**P/26/001 Wykonanie budżetu państwa w 2025 r.
w części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
oraz realizacja planów finansowych Funduszu Emerytalno-
Rentowego, Funduszu Prewencji i Rehabilitacji oraz Funduszu
Administracyjnego**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego¹, al. Niepodległości 190, 00-608 Warszawa

Kierownik jednostki kontrolowanej

Tomasz Ślusarczyk, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, od 22 października 2025 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił:

Dariusz Rohde, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, od 28 marca 2024 r. do 21 października 2025 r.

Okres objęty kontrolą

Rok 2025 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, w którym miały miejsce działania lub zaniechania związane z planowaniem i wykonaniem ustawy budżetowej na rok 2025.

W przypadku konieczności porównania niektórych danych z danymi za lata 2022-2024 okres kontroli obejmuje również te lata.

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli Departament Zasobów Naturalnych

Kontrolerzy

1. Joanna Szulowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KZN/48/2026 z dnia 9 stycznia 2026 r.
2. Paweł Wąsowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KZN/49/2026 z dnia 9 stycznia 2026 r.
3. Piotr Narel, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KZN/46/2026 z dnia 9 stycznia 2026 r.
4. Artur Tomaszewski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KZN/47/2026 z dnia 9 stycznia 2026 r.

(akta kontroli str. 1-8)

¹ Dalej: „KRUS” lub „Kasa”.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, ze zm.; dalej: „ustawa o NIK”.

II. Zakres kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2025 pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego³ oraz działań podejmowanych przez Prezesa KRUS jako dysponenta Funduszu Emerytalno-Rentowego⁴, Funduszu Prewencji i Rehabilitacji⁵ oraz Funduszu Administracyjnego⁶.

Ocenie podlegały w szczególności:

- realizacja wydatków budżetu państwa w części 72 – KRUS, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,
- planowanie i realizacja przychodów FER, FPIR oraz FA,
- planowanie i wykonanie kosztów FER, FPIR oraz FA, wykorzystanie otrzymanych dotacji przez FER i FPIR oraz efekty realizowanych zadań, w tym stopień ich realizacji,
- gospodarowanie wolnymi środkami FER, FPIR oraz FA,
- sporządzenie sprawozdań budżetowych (rocznych oraz za IV kwartał 2025 r.) oraz wybranych sprawozdań za IV kwartał 2025 r. w zakresie operacji finansowych, dotyczących części 72 – KRUS, FER, FPIR oraz FA,
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań budżetowych (rocznych oraz za IV kwartał 2025 r.) oraz wybranych sprawozdań za IV kwartał 2025 r. w zakresie operacji finansowych, dotyczących części 72 – KRUS, FER, FPIR oraz FA,
- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust.1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷, w tym:
 - a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych FER, FPIR i FA,
 - b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w części 72 – KRUS.

Do oceny wykonania budżetu państwa w części 72 – KRUS wykorzystano również wyniki kontroli wykonania planu finansowego na 2025 r. FER, FPIR oraz FA.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowe kontrolowanej działalności.

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2025 r., mając na uwadze wyniki kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r., w tym niestwierdzenie istotnych nieprawidłowości w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz niestwierdzenie w bieżącej kontroli nieprawidłowości, które mogły mieć wpływ na wiarygodność ksiąg rachunkowych i prawidłowość sporządzanych na ich podstawie sprawozdań, a także ze względu na fakt, że opinia biegłego rewidenta o sprawozdaniu finansowym jednostki za lata 2022-2024 była pozytywna, odstąpiono od badania ksiąg rachunkowych KRUS.

(akta kontroli str. 2090)

³ Dalej: „część 72 – KRUS”.

⁴ Dalej: „FER”.

⁵ Dalej: „FPIR”.

⁶ Dalej: „FA”.

⁷ Dz. U. z 2025 r. poz. 1483, ze zm., dalej: „ustawa o finansach publicznych”.

III. Ocena ogólna⁸ kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie wydatków budżetu państwa w 2025 r. w części w części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz ocenia pozytywnie wykonanie w 2025 r. planów finansowych Funduszu Emerytalno-Rentowego, Funduszu Prewencji i Rehabilitacji oraz Funduszu Administracyjnego.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W wyniku kontroli próby dotacji w części 72 – KRUS ustalono, że badane dotacje zostały wykorzystane w pełni i celowo, tj. przekazane przez dysponenta części na FER. Dotacje zostały rzetelnie i terminowo rozliczone. Dysponent części 72 – KRUS prawidłowo dokonał blokowania planowanych wydatków. Zadania nałożone na KRUS w 2025 r. zostały zrealizowane i zakres realizowanych zadań nie został ograniczony.

Zrealizowane przychody FER, FPiR oraz FA umożliwiły realizację zadań funduszy. Prawidłowo dokonano zmian w planach finansowych ww. funduszy. Koszty zostały przeznaczone na zadania ustawowe FER, FPiR oraz FA i realizowane były zgodnie z przepisami prawa, celowo i gospodarnie oraz zostały rzetelnie rozliczone przez dysponenta ww. funduszy.

Gospodarowanie wolnymi środkami FPiR oraz FA odbywało się zgodnie z przepisami i nie wpłynęło negatywnie na płynność finansową ww. funduszy.

Sprawozdania budżetowe KRUS (roczne i za IV kwartał 2025 r.) i wybrane sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2025 r. zostały sporządzone terminowo oraz prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach dysponenta części 72 – KRUS i w sprawozdaniach jednostkowych dysponenta funduszy FER, FPiR oraz FA sporządzonych w Centrali KRUS były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej w Centrali KRUS. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

⁸ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną albo ocenę negatywną. Jeśli nie zostały spełnione warunki do sformułowania oceny pozytywnej bądź negatywnej, Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę w formie opisowej.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁹ kontrolowanej działalności

1. Wydatki

1.1. Wydatki budżetu państwa w części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Opis stanu faktycznego

Wydatki budżetu państwa zostały zaplanowane w ustawie budżetowej na 2025 r. w części 72 – KRUS w kwocie 30 254 236 tys. zł.

W trakcie roku wydatki w części 72 – KRUS zostały zwiększone ze środków rezerw celowych łącznie o 0,8 tys. zł, na podstawie dwóch decyzji Ministra Finansów (z 27 stycznia 2025 r. na kwotę 0,4 tys. zł i 21 lutego 2025 r. na kwotę 0,4 tys. zł). Decyzje te podjęte zostały na podstawie wniosków Prezesa KRUS z 21 stycznia i 20 lutego 2025 r.

W 2025 r. środki z rezerw celowych przeznaczono, zgodnie z wnioskami Prezesa KRUS, na sfinansowanie:

- zobowiązań wymagalnych Skarbu Państwa w kwocie 0,4 tys. zł z tytułu wypłaty jednorazowego dodatku pieniężnego w lutym 2025 r., o którym mowa w ustawie z dnia 15 stycznia 2016 r. o jednorazowym dodatku pieniężnym dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenia przedemerytalne, zasiłki przedemerytalne, emerytury pomostowe albo nauczycielskie świadczenia kompensacyjne w 2016 r.¹⁰,
- wypłaty zasiłku opiekuńczego w kwocie 0,4 tys. zł, o którym mowa w ustawie z dnia 16 września 2011 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi¹¹.

Przyznane rezerwy celowe wykorzystano w całości.

W 2025 r. Prezes KRUS nie wnioskował oraz nie otrzymał środków z rezerwy ogólnej budżetu państwa.

W 2025 r. blokowania planowanych wydatków w części 72 – KRUS dokonano dwiema decyzjami Prezesa KRUS¹² na łączną kwotę 240 000 tys. zł, dotyczącą świadczeń społecznych w wysokości 20 641 tys. zł oraz dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego oraz kolejnego dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów w łącznej kwocie 219 359 tys. zł.

Blokowania planowanych wydatków dokonano na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 177 ust. 3 pkt 2 ustawy o finansach publicznych, w wyniku przeprowadzonych analiz wykonania planu świadczeń finansowanych z budżetu państwa zleconych do wypłaty KRUS za dziewięć i 11 miesięcy 2025 r., z których wynikało, że realizacja wydatków w tym zakresie będzie

⁹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych przedstawionych w kolejnych punktach niniejszego rozdziału wystąpienia pokontrolnego. Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę częściową jako ocenę pozytywną albo ocenę negatywną. Jeśli nie zostały spełnione warunki do sformułowania oceny pozytywnej bądź negatywnej, Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę w formie opisowej.

¹⁰ Dz. U. poz. 2011.

¹¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 1402, ze zm.

¹² Decyzja znak: 72.4143.12.1.2025.BD z 13 listopada 2025 r. na kwotę 200 000 tys. zł oraz decyzja znak: 72.4143.12.2.2025.BD z 17 grudnia 2025 r. na kwotę 40 000 tys. zł.

niższa niż planowano głównie z powodu wyższych niż planowano ubytków świadczeń oraz dodatków dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych oraz niższej niż planowano liczby osób pobierających świadczenia z tytułu dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów („trzynastka”) oraz kolejnego dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów („czternastka”).

W wyniku analizy sposobu podjęcia ww. decyzji dotyczącej blokowania planowanych wydatków nie stwierdzono nieprawidłowości. Blokowanie planowanych wydatków było zgodne z przepisami ustawy o finansach publicznych i nastąpiło niezwłocznie po ustaleniu, że wydatek nie będzie realizowany.

(akta kontroli str. 2107, 2121-2139, 2211-2221, 2277-2280)

Plan wydatków po zmianach w części 72 – KRUS na 2025 r. został ustalony w wysokości 30 254 236,8 tys. zł.

Wydatki budżetu państwa w części 72 – KRUS zostały zrealizowane w 2025 r. w kwocie 30 004 836,2 tys. zł, tj. w 99,2% planu wydatków po zmianach.

Wydatki w części 72 – KRUS były wyższe o 2 051 021,2 tys. zł, tj. o 7,3% w stosunku do wykonania wydatków w 2024 r. (27 953 815 tys. zł), co spowodowane było w szczególności waloryzacją świadczeń emerytalno-rentowych w 2025 r. z zastosowaniem wskaźnika 105,5% (wzrost wydatków w tym zakresie o 1 929 969 tys. zł w porównaniu do wydatków 2024 r.), a także wypłatą tzw. renty wdowiej od 1 lipca 2025 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw¹³.

W 2025 r. Kasa nie planowała i nie realizowała wydatków z budżetu środków europejskich.

W 2025 r. Prezes KRUS, jako dysponent części 72 – KRUS oraz państwowych funduszy celowych (FER, FA i FPIR), nie otrzymał polecenia Prezesa Rady Ministrów:

- w trybie art. 69 ust. 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw¹⁴, dokonania wpłaty środków budżetowych na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19,
- w trybie art. 14 ust. 22 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa¹⁵, dokonania wpłaty środków pieniężnych na Fundusz Pomocy.

W 2025 r. wydatki w części 72 – KRUS obejmowały trzy grupy ekonomiczne: dotacje w kwocie 26 753 329 tys. zł (89,2% wydatków zrealizowanych w tej części), świadczenia na rzecz osób fizycznych w kwocie 3 251 490,7 tys. zł (10,8% wydatków zrealizowanych w tej części) oraz wydatki bieżące w kwocie 16,6 tys. zł (poniżej 0,01% wydatków zrealizowanych w cz. 72 – KRUS). W ramach części 72 – KRUS nie planowano wydatków inwestycyjnych.

¹³ Dz. U. poz. 1243, ze zm.

¹⁴ Dz. U. poz. 568, ze zm.

¹⁵ Dz. U. z 2025 r. poz. 337, ze zm.

W 2025 r. wydatki na dotacje na FER wyniosły 26 707 098 tys. zł (99,8% wydatków w grupie ekonomicznej dotacji) i były o 2396,7 tys. zł niższe od planu po zmianach w kwocie 26 709 494,7 tys. zł. Było to spowodowane niższą niż planowano kwotą dotacji na pokrycie składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników, w związku z wyższymi niż planowano wpływami składek na to ubezpieczenie od rolników i domowników z gospodarstw rolnych powyżej 6 ha.

U dysponenta części 72 – KRUS badaniem objęto próbę dotacji dobranej w sposób celowy ze względu na miesiące 2025 r., w których zrealizowano wydatki z tytułu dotacji w najwyższych kwotach, tj. w kwietniu 2025 r. (2 905 000 tys. zł) i we wrześniu 2025 r. (2 885 000 tys. zł).

Skontrolowane operacje dotyczyły przekazania środków dotacji z rachunku bankowego wydatków budżetowych dysponenta części 72 – KRUS na rachunek bankowy FER w wybranych miesiącach, w łącznej kwocie 5 790 000 tys. zł i stanowiły 21,6% kwoty zrealizowanych wydatków na dotacje w 2025 r. w tej części budżetowej (26 753 329 tys. zł). Dotacje zostały rzetelnie i terminowo rozliczone. W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 2529-2531)

W 2025 r. w ramach świadczeń na rzecz osób fizycznych w części 72 – KRUS zrealizowano wydatki w kwocie 3 251 490,7 tys. zł (92,9% planu po zmianach w wysokości 3 498 494,5 tys. zł), tj. o 247 003,8 tys. zł niższej od planu po zmianach, co było spowodowane głównie niższym niż planowano wykonaniem wydatków na świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty KRUS. Wynikało to z wyższych niż planowano ubytków świadczeń oraz dodatków dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych, a także z niższej niż planowano liczby osób pobierających świadczenia z tytułu dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów („trzynastka”) oraz kolejnego dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów („czternastka”).

W grupie ekonomicznej obejmującej świadczenia na rzecz osób fizycznych, w ramach zadań zleconych do wypłaty KRUS w 2025 r., zrealizowano wydatki w kwocie 3 251 489,1 tys. zł, z przeznaczeniem na:

- 752 796 dodatkowych rocznych świadczeń pieniężnych dla emerytów i rencistów („trzynastka”), w kwocie 1 414 547,8 tys. zł – podstawa prawna art. 2 i art. 14 ustawy z dnia 9 stycznia 2020 r. o dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów¹⁶,
- 715 686 kolejnych dodatkowych rocznych świadczeń pieniężnych dla emerytów i rencistów („czternastka”), w kwocie 1 334 368,9 tys. zł – podstawa prawna art. 2 i art. 13 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o kolejnym dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów¹⁷,
- 446 782 świadczenia pieniężne z tytułu pełnienia funkcji sołtysa na kwotę 158 431,6 tys. zł – podstawa prawna art. 3 i art. 9 ustawy o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa¹⁸,
- 16 837 świadczeń honorowych z tytułu ukończenia 100 lat życia w kwocie 111 324,9 tys. zł – podstawa prawna art. 4 i art. 10 ustawy z dnia 18 października 2024 r. o świadczeniu honorowym z tytułu ukończenia 100 lat życia¹⁹,
- 1851 świadczeń rentowych dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych w kwocie 78 280,5 tys. zł – podstawa prawna art. 4 ust. 1, art. 2 ust. 1 lit. a i art. 3 ustawy z dnia

¹⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 891, ze zm.

¹⁷ Dz. U. z 2025 r. poz. 183.

¹⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 1650, ze zm.

¹⁹ Dz. U. poz. 1674, ze zm.

- 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin²⁰ w związku z art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników²¹,
- 220 202 ryczałty energetyczne na kwotę 68 037,6 tys. zł – podstawa prawna art. 24 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego²², art. 3 ust. 1 i art. 4 ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych²³, art. 7 ust. 1 i art. 12 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych²⁴,
 - 1463 rodzicielskie świadczenia uzupełniające na kwotę 33 160,9 tys. zł – podstawa prawna art. 10 ustawy z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym²⁵,
 - 61 323 dodatki kombatanckie w kwocie 21 051,1 tys. zł – podstawa prawna art. 24 ustawy o kombatantach oraz o niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,
 - 40 814 świadczeń pieniężnych dla osób deportowanych do pracy przymusowej, w kwocie 12 232,6 tys. zł – podstawa prawna art. 5 ust. 1 i art. 6 ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich²⁶,
 - 168 722 dodatki kompensacyjne w kwocie 8680,5 tys. zł – podstawa prawna art. 24 ustawy o kombatantach oraz o niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, art. 3 ust. 1 i art. 4 ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych,
 - 3903 świadczenia wyrównawcze dla działaczy opozycji antykomunistycznej w kwocie 5735,7 tys. zł – podstawa prawna art. 10c i art. 10i ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych²⁷,
 - 12 828 świadczeń pieniężnych dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej w kwocie 4402,1 tys. zł – podstawa prawna art. 3 ust. 1 i art. 4 ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych,
 - 522 dodatki pieniężne dla inwalidy wojennego na kwotę 694,6 tys. zł – podstawa prawna art. 4 ust. 1, art. 2 ust. 1 lit. c i art. 3 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin w związku z art. 33 ust. 2 usr,
 - 111 zasiłków pogrzebowych po inwalidach wojennych, wojskowych i osobach represjonowanych na kwotę 444 tys. zł – podstawa prawna art. 4 ust. 1, art. 2 ust. 1 lit. d i art. 3 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin w związku z art. 33 ust. 2 ustawy o usr,
 - 60 świadczeń pieniężnych dla cywilnych niewidomych ofiar działań wojennych na kwotę 86,9 tys. zł – podstawa prawna art. 7 ust. 1 i art. 12 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych,

²⁰ Dz. U. z 2025 r. poz. 195.

²¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 197, ze zm., dalej: „usr”.

²² Dz. U. z 2022 r. poz. 2039, ze zm.

²³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1774, ze zm.

²⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1820.

²⁵ Dz. U. z 2025 r. poz. 1577.

²⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 1818, ze zm.

²⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 906.

- trzy zasiłki z tytułu objęcia obowiązkową kwarantanną, nadzorem epidemiologicznym lub hospitalizacją w związku z COVID-19 w kwocie 7,9 tys. zł – podstawa prawna art. 4a ust. 5 oraz art. 31²⁸ ust. 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych²⁸.

W tej grupie ekonomicznej w ramach pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej w cz. 72 – KRUS wypłacono w 2025 r. również świadczenia na łączną kwotę 1,6 tys. zł z przeznaczeniem na:

- jeden zasiłek opiekuńczy w kwocie 0,4 tys. zł – na podstawie art. 5f ustawy z dnia 16 września 2011 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi,
- jednorazowy dodatek pieniężny w kwocie 0,4 tys. zł w lutym 2025 r., na podstawie art. 2 ust. 4 ustawy o jednorazowym dodatku pieniężnym dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenia przedemerytalne, zasiłki przedemerytalne, emerytury pomostowe albo nauczycielskie świadczenia kompensacyjne w 2016 r.,
- trzy refundacje ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC w łącznej kwocie 0,8 tys. zł – na podstawie art. 23b ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

Oprócz wydatków budżetowych z części 72 – KRUS, świadczenia realizowane przez KRUS w 2025 r. finansowano z Funduszu Solidarnościowego w ramach dwóch umów zawartych pomiędzy Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej a Prezesem KRUS²⁹. Wydatkowano 1 411 364,3 tys. zł, z przeznaczeniem na:

- 1 923 483 świadczeń uzupełniających dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji na łączną kwotę 900 920,6 tys. zł, o których mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji³⁰, wypłacanych zgodnie z umową z 1 października 2019 r.,
- 11 961 rent socjalnych na kwotę 510 443,7 tys. zł, o których mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej³¹, wypłacanych zgodnie z umową z 2 stycznia 2020 r.

(akta kontroli str. 2107-2108, 2140-2156, 2251-2276, 2281-2287)

Plan rzeczowo-finansowy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na rok 2025 był zgodny z ustawą budżetową na 2025 r. i został zatwierdzony przez Prezesa KRUS 28 stycznia 2025 r., a 29 stycznia 2025 r. przekazany do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Finansów.

W ramach działań nadzorczych dotyczących realizowanych w 2025 r. zadań, w KRUS sporządzano m.in. meldunki statystyczne o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego rolników oraz o świadczeniach wypłacanych przez KRUS na podstawie odrębnych ustaw niż usr oraz miesięczne informacje o zadaniach zleconych. Prawidłowość wykorzystania środków na dotacje otrzymane z budżetu państwa przez państwowe fundusze celowe zarządzane przez Prezesa KRUS była analizowana i weryfikowana na podstawie sprawozdań i informacji przekazywanych do

²⁸ Dz. U. z 2025 r. poz. 764, ze zm., dalej: „ustawa o COVID-19”.

²⁹ Umowa z 2 stycznia 2020 r. w sprawie przekazywania Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego środków Funduszu Solidarnościowego na finansowanie renty socjalnej, zasiłku pogrzebowego oraz kosztów ich obsługi, zmieniona aneksami z: 10 czerwca 2020 r., 21 grudnia 2021 r. i 15 listopada 2024 r., a także umowa z 1 października 2019 r. w sprawie wysokości i trybu przekazywania Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego środków Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych na finansowanie świadczenia uzupełniającego wraz z kosztami obsługi jego wypłaty oraz kosztami obsługi wniosku o świadczenie uzupełniające.

³⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 1649, ze zm.

³¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 420, ze zm.

Centrali KRUS przez oddziały regionalne KRUS³². Rodzaje i częstotliwość sporządzanych sprawozdań wewnętrznych przez jednostki organizacyjne KRUS zostały określone w § 3 ust. 2 pkt. 1-6 Zasad rachunkowości KRUS³³.

Dysponent cz. 72 – KRUS dokonywał analizy wykonania budżetu państwa na podstawie sprawozdań, która polegała na uzgodnieniu danych ze sprawozdawczości finansowej ze sprawozdawczością statystyczną i podejmował w wyniku tych analiz stosowne działania, w tym decyzje o blokowaniu wydatków budżetowych i wnioskowano o uruchomienie środków z rezerw celowych.

Ponadto dokonywano analizy stanu środków pieniężnych na rachunkach państwowych funduszy celowych pozostających w dyspozycji Prezesa KRUS oraz na innych wydzielonych rachunkach KRUS, a także analizy zapotrzebowań OR KRUS na środki dotyczące świadczeń emerytalno-rentowych i innych świadczeń wypłacanych przez KRUS na podstawie odrębnych ustaw niż usr.

Centrala KRUS w ramach nadzoru nad jednostkami organizacyjnymi przeprowadzała kontrole kompleksowe³⁴, okresowe i doraźne.

W 2025 r. Biuro Kontroli KRUS przeprowadziło 11 kontroli kompleksowych, w tym pięć kontroli kompleksowych w OR KRUS w Opolu, Częstochowie, Rzeszowie, Lublinie i Bydgoszczy, pięć kontroli kompleksowych w placówkach KRUS o rozszerzonym zakresie działania, tj. w Tomaszowie Mazowieckim, Katowicach, Chełmie, Przeworsku i Augustowie oraz jedną kontrolę kompleksową w Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS NIWA w Kołobrzegu. Przeprowadzone kontrole dotyczyły m.in.: 1) spraw organizacyjno-prawnych i administracyjno-gospodarczych, 2) zatrudnienia, spraw kadrowych i socjalnych, spraw płacowych, 3) świadczeń wypłacanych przez kontrolowaną jednostkę, orzecznictwa lekarskiego, prewencji, 4) postępowania powypadkowego, rehabilitacji, 5) ewidencji księgowej i materiałowej, gospodarki finansowej, zamówień publicznych itp. Stwierdzone nieprawidłowości miały charakter jednostkowy (dotyczyły m.in. uchybień formalnych, omyłek i braków w dokumentacji prowadzonych spraw, nieprzekazania akt do archiwum zakładowego, zaksięgowania wpłat z błędną datą), a w trakcie prowadzenia czynności kontrolnych podjęto działania w celu ich wyeliminowania.

Biuro Audytu KRUS przeprowadziło w 2025 r. łącznie cztery zadania audytowe w zakresie:

- świadczeń krótkoterminowych (w czterech placówkach terenowych KRUS³⁵, nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, nie wydano zaleceń),
- gospodarowania majątkiem (w trzech OR KRUS oraz Centrali KRUS, z tego w Centrali KRUS, wydano zalecenia, mimo niezidentyfikowania ryzyk bezpośrednio związanych z procesem, w jednym OR KRUS stwierdzono wystąpienie licznych ryzyk zmaterializowanych w postaci wskazanych nieprawidłowości, w związku z tym wydano zalecenia),
- świadczeń długoterminowych (w jednej PT KRUS, nie zidentyfikowano ryzyk, nie wydano zaleceń),

³² Dalej: „OR KRUS”.

³³ Załącznik do zarządzenia nr 45 Prezesa KRUS z dnia 12 grudnia 2025 r. w sprawie zasad rachunkowości (Dz. Urz. KRUS poz. 50), zarządzenie obowiązywało wstecznie od 1 stycznia 2025 r.

³⁴ Kontrole kompleksowe obejmowały jednocześnie wiele obszarów działalności kontrolowanej jednostki.

³⁵ Dalej: „PT KRUS”.

- polityki kadrowej, płacowej, szkoleniowej, socjalnej oraz bezpieczeństwa i higieny pracy (w dwóch OR KRUS, z tego w jednym OR KRUS zidentyfikowano istotne ryzyka w badanym procesie i wydano zalecenia).

(akta kontroli str. 2157-2176, 2319-2528)

Zwrotu niewykorzystanych środków na wydatki budżetowe w 2025 r. w części 72 – KRUS w kwocie 9400,5 tys. zł dokonano terminowo, tj. 23 stycznia 2026 r., na centralny rachunek budżetu państwa.

W 2025 r. w części 72 – KRUS nie wystąpiły przypadki naliczenia i zapłaty odsetek od nieterminowej płatności.

Zobowiązania w części 72 – KRUS na koniec 2025 r. wyniosły 78,9 tys. zł i były wyższe o 9 tys. zł (tj. o 12,9%) od zobowiązań według stanu na koniec 2024 r. (69,9 tys. zł). Zobowiązania w cz. 72 – KRUS dotyczyły głównie zobowiązań z tytułu zadań zleconych Kasie do zapłaty w styczniu roku następnego i wynikały głównie z niezrealizowanych zadań zleconych z powodu zgonu świadczeniobiorcy.

W części 72 – KRUS w 2025 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

(akta kontroli str. 2109, 2156-2157, 2247-2248, 2281-2285, 2529-2531)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2025 r. w części 72 – KRUS przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków.

Dysponent części 72 – KRUS prawidłowo dokonał blokowania planowanych wydatków. W wyniku kontroli próby dotacji w części 72 – KRUS ustalono, że badane dotacje zostały wykorzystane w pełni i celowo, tj. przekazane przez dysponenta części na FER. Dotacje zostały rzetelnie i terminowo rozliczone. Zadania nałożone na KRUS w 2025 r. zostały zrealizowane i zakres realizowanych zadań nie został ograniczony.

2. Wykonanie planu finansowego Funduszu Emerytalno-Rentowego

Plan finansowy FER został ustalony w tabeli nr 24 załącznika nr 13 do ustawy budżetowej na 2025 r.

W planie tym przychody FER (z refundacją kosztów wypłat świadczeń zbiegowych³⁶ i innych transferów)³⁷ ustalono w wysokości 30 036 754 tys. zł, a koszty FER (ze świadczeniami zbiegowymi i innymi transferami)³⁸ zaplanowano w kwocie 30 050 788 tys. zł.

³⁶ Świadczenia zbiegowe w KRUS występuje, jeżeli świadczeniobiorcy przysługuje prawo do więcej niż jednego świadczenia emerytalno-rentowego (np. emerytura rolnicza i renta rodzinna lub świadczenia z KRUS i ZUS jednocześnie)

³⁷ Dalej: „przychody FER ogółem”.

³⁸ Dalej: „koszty FER ogółem”.

W 2025 r. plan finansowy FER był zmieniany sześciokrotnie. Dokonywane zmiany były przeprowadzane na podstawie art. 15zh ust. 3 ustawy o COVID-19 (dwie zmiany) oraz art. 29 ust. 12 i 13 ustawy o finansach publicznych (pięć zmian, w tym jedna zmiana została dokonana wraz ze zmianą dokonaną w trybie przewidzianym w art. 15zh ust 3 ustawy o COVID-19).

Zmiany planu finansowego FER w 2025 r. zostały dokonane z zachowaniem zasad określonych w ustawie o finansach publicznych, ustawie o COVID-19, trybu określonego w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego³⁹, oraz zgodnie z procedurą planowania rzeczowo-finansowego funduszy będącą elementem procesu „Planowanie, sprawozdawczość i rozliczenia” zawartej w Księdze procesów Zintegrowanego Systemu Zarządzania w KRUS⁴⁰.

Po zmianach dokonanych w 2025 r., plan finansowy FER w zakresie zarówno przychodów ogółem jak i kosztów ogółem nie zmienił się względem kwot określonych w ustawie budżetowej na 2025 r.

(akta kontroli str. 472-615, 747-775, 1594-1611)

2.1. Wykonanie planu przychodów

Opis stanu faktycznego

W planie finansowym FER na 2025 r., zaplanowano przychody FER ogółem w kwocie 30 036 754 tys. zł. Zrealizowane w 2025 r. przychody FER ogółem wyniosły 29 884 594 tys. zł i były niższe o 152 160 tys. zł, tj. o 0,5% od planu.

Przychody FER w 2025 r. pochodziły z:

- dotacji z budżetu państwa w kwocie 26 707 098 tys. zł, co stanowiło 89,4% przychodów FER ogółem,
- składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe opłacanych przez ubezpieczonych rolników w kwocie 2 011 616,3 tys. zł, co stanowiło 6,7% przychodów FER ogółem,
- refundacji kosztów wypłaty świadczeń zbiegowych i innych transferów przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych⁴¹ w kwocie 1 056 921,7 tys. zł, co stanowiło 3,5% przychodów FER ogółem,
- pozostałych przychodów (przypis) w kwocie 72 720,4 tys. zł, co stanowiło 0,2% przychodów FER ogółem,
- odpisu z Funduszu Składowego w kwocie 36 237,6 tys. zł, co stanowiło 0,1% przychodów FER ogółem.

Osiągnięte w 2025 r. przychody ogółem były wyższe o 1 905 861,4 tys. zł, tj. o 6,8% w porównaniu do przychodów FER w 2024 r. (27 978 732,6 tys. zł).

W 2025 r. przychody zrealizowane z tytułu dotacji z budżetu państwa i były niższe o 2397 tys. zł, tj. o 0,01% od zaplanowanych. Jednocześnie były wyższe o 1 929 969,1 tys. zł, tj. o 7,8% od przychodów zrealizowanych w 2024 r. (24 777 128,9 tys. zł).

³⁹ Dz.U. 2019 poz. 144, ze zm., dalej: „rozporządzenie ws. sposobu prowadzenia gospodarki finansowej KRUS”.

⁴⁰ Zarządzenie nr 18 z dnia 1 lipca 2025 r. Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w sprawie utrzymania i doskonalenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Zintegrowanego Systemu Zarządzania w oparciu o wymagania obowiązujących norm: ISO 9001, ISO/IEC 27001 i ISO 37001 oraz określenia zakresu odpowiedzialności w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania (Dz. Urz. KRUS poz. 21).

⁴¹ Dalej: „ZUS”.

Zwiększenie wykonania przychodów FER w pozycji dotacja z budżetu w 2025 r. względem wykonania w 2024 r. wynikał przede wszystkim ze wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych w związku z ich waloryzacją oraz z uwagi na wypłatę tzw. renty wdowiej od 1 lipca 2025 r.

Zrealizowane w 2025 r. przychody z tytułu składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe opłacanych przez rolników były niższe od planowanych o 135 835,7 tys. zł, tj. o 6,3% wyższe o 41 221,5 tys. zł (o 2,1%) od przychodów zrealizowanych w 2024 r. (1 970 394,8 tys. zł).

Niższe wykonanie przychodów FER z tytułu składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe względem planu wynikało z niższego niż planowano przypisu z tytułu składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe co było rezultatem mniejszej niż planowano liczby osób ubezpieczonych⁴². Wzrost wykonania w tej pozycji względem 2024 r. był konsekwencją waloryzacji emerytury podstawowej w 2025 r.

W 2025 r. zrealizowane przychody z tytułu refundacji kosztów wypłaty świadczeń zbiegowych i innych transferów były niższe od planowanych o 5230,3 tys. zł, tj. o 0,5%. Przychody z tego tytułu były również niższe o 59 584,3 tys. zł, tj. o 5,3% od zrealizowanych w 2024 r. (1 116 506 tys. zł).

Niższe wykonanie przychodów FER zarówno względem planu jak również wykonania w 2024 r., było spowodowane zmniejszeniem kosztów w pozycji świadczenia zbiegowe i inne transfery, spowodowanych mniejszą liczbą wypłaconych świadczeń zbiegowych w 2025 r.

W 2025 r. zrealizowane przychody z tytułu odpisu z Funduszu Składowego⁴³ były niższe od planowanych o 10 116,4 tys. zł, tj. o 21,8%, a także niższe o 5242,3 tys. zł, tj. o 12,6% od zrealizowanych w 2024 r. (41 479,9 tys. zł).

Niższe wykonanie przychodów FER w pozycji odpis z FS zarówno względem planu jak i wykonania w 2024 r. wynikało z niższej liczby wypłaconych zasiłków macierzyńskich.

Na koniec 2025 r., należności brutto FER (uwzględniające odpis aktualizujący należności w wysokości 78 016,6 tys. zł) wyniosły 201 000,1 tys. zł i w porównaniu do stanu na koniec 2024 r. (217 731,7 tys. zł) były niższe o 16 731,6 tys. zł, tj. o 7,7%. Wykazane należności dotyczyły składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 133 921,9 tys. zł (zmniejszenie względem 2024 r. o 9947,4 tys. zł, tj. o 6,9%), pozostałych przychodów w kwocie 67 070,4 tys. zł (zwiększenie względem 2024 r. o 799,5 tys. zł, tj. o 1,2%) oraz refundacji kosztów wypłaty świadczeń zbiegowych i innych transferów w kwocie 7,8 tys. zł (zmniejszenie względem 2024 r. o 7583,7 tys. zł, tj. o 99,9%).

Zmniejszenie kwoty należności w 2025 r. w stosunku do stanu na koniec 2024 r. wynikało m.in. ze zmniejszenia liczby świadczeniobiorców, oraz związanego z tym rozliczenia z ZUS z tytułu świadczeń emerytalno-rentowych wypłaconych przez KRUS i podlegających refundacji z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz świadczeń zleconych wypłaconych przez KRUS i podlegających finansowaniu z budżetu państwa na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Prezesem KRUS a Prezesem ZUS⁴⁴, jak również ze zmiany wymiaru składki dodatkowej na FER lub ustania jej

⁴² Dane liczbowe dotyczące realizacji zadań FER zostały przedstawione w rozdziale 2.4. Realizacja zadań FER.

⁴³ Dalej: „FS”.

⁴⁴ Porozumienie zawarte 5 maja 2023 r. pomiędzy Prezesem Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego a Prezesem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ze zmianami.

opłacania w wyniku pomniejszenia powierzchni gospodarstwa rolnego z powyżej 50, 100, 150, 300 ha przeliczeniowych na poniżej 50 ha.

Według stanu na 31 grudnia 2025 r. należności wymagalne brutto wyniosły 156 153,1 tys. zł i były niższe o 7592,2 tys. zł (o 22,3%) od należności wymagalnych na koniec 2024 r. (163 745,3 tys. zł).

Należności brutto z tytułu nienależnie pobranych emerytur i rent, świadczeń krótkoterminowych oraz rodzicielskich świadczeń uzupełniających na koniec 2025 r. wyniosły 4608,4 tys. zł, i dotyczyły 668 dłużników. Należności te były wyższe od takich należności na koniec 2024 r. o 25,6 tys. zł (w 2024 r. kwota należności wyniosła 4582,8 tys. zł i dotyczyła 703 dłużników).

W 2025 r. należności wymagalne wystąpiły wyłącznie w OR KRUS, zaś ich zmniejszenie względem 2024 r. wynikało m.in. z bieżącego wpłacania przez rolników składek i zaległości w celu uzyskania zaświadczenia o niezaleganiu z płatnościami w KRUS, ze spadku wysokości stopy procentowej odsetek. Ponadto rezultat przynosiły podejmowane przez KRUS działania mające na celu poprawę terminowości spłaty należności, polegające m.in. na upominaniu dłużnika (telefonicznie lub pisemnie), zwiększeniu ilości potrąceń ze świadczeń emerytalno-rentowych, oferowaniu możliwości spłaty zadłużenia w formie rat lub odroczenia, wdrażaniu postępowań egzekucyjnych, dokonywaniu zabezpieczenia zadłużenia (poprzez wpis hipoteki w księdze wieczystej gospodarstwa, co gwarantowało odzyskanie wierzytelności w przyszłości), przenoszeniu odpowiedzialności za nieopłacone składki na osoby trzecie i spadkobierców.

Dzięki podjętym działaniom, w 2025 r. KRUS odzyskał kwotę zaległych należności w łącznej wysokości 32 652,7 tys. zł. W 2025 r. skierowano do urzędów skarbowych 17 772 tytułów wykonawczych w sprawie wyegzekwowania należności z tytułu składek i należności pochodnych na łączną kwotę 35 693,5 tys. zł, z czego organy egzekucyjne ściągnęły w 2025 r. kwotę należności w wysokości 22 335,6 tys. zł (o 683,9 tys. zł więcej niż w 2024 r.) oraz zwróciły do KRUS z powodu nieściągalności 687 tytułów wykonawczych na kwotę 838,2 tys. zł (o 21,2 tys. zł więcej niż w 2024 r.).

W 2025 r. ściągalność składek wyniosła 101% i utrzymała się na poziomie wykonania z 2024 r. Wyższa ściągalność od planowanej (99%) wynikała z uregulowania przez rolników zaległych składek z poprzednich lat.

W 2025 r. w Centrali KRUS nie dokonywano umorzenia i odroczenia należności oraz nie rozkładano należności na raty. Działania takie prowadzone były w OR KRUS, w których w 2025 r. umorzono należności dotyczące FER na kwotę 1465,5 tys. zł, odroczone należności w kwocie 154,3 tys. zł oraz rozłożono na raty należności na kwotę 19 499,8 tys. zł.

(akta kontroli str. 683-709, 776-812, 821-834, 886-893, 1281-1294, 1311-1332, 1594-1611)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Wykonanie planu kosztów

Opis stanu faktycznego

W planie finansowym FER na 2025 r. ujęto koszty ogółem w kwocie 30 050 788 tys. zł. Zrealizowane koszty FER ogółem wyniosły 29 743 823,3 tys. zł i były niższe o 306 964,7 tys. zł, tj. o 1% od kosztów ustalonych w planie finansowym FER.

W strukturze zrealizowanych kosztów ogółem, udział miały w szczególności:

- emerytury rolnicze w kwocie 19 491 285 tys. zł, co stanowiło 65,6% kosztów FER ogółem,
- renty rolnicze w kwocie 5 070 835,6 tys. zł, co stanowiło 17% kosztów FER ogółem,
- składki na ubezpieczenia zdrowotne finansowane z dotacji budżetu państwa w kwocie 1 773 933,3 tys. zł, co stanowiło 6% kosztów FER ogółem,
- pozostałe świadczenia w kwocie 1 084 564,1 tys. zł, co stanowiło 3,6% kosztów FER ogółem,
- świadczenia zbiegowe i inne transfery w kwocie 1 056 921,7 tys. zł, co stanowiło 3,6% kosztów FER ogółem,
- odpis na FA w kwocie 1 017 098 tys. zł, co stanowiło 3,4% kosztów FER ogółem,
- zasiłki pogrzebowe w kwocie 155 426,2 tys. zł, co stanowiło 0,5% kosztów FER ogółem,
- zasiłki macierzyńskie w kwocie 90 594 tys. zł, co stanowiło 0,3% kosztów FER ogółem.

Wykonanie kosztów FER w 2025 r. było niższe od planu na 2025 r. w pozycjach:

- emerytury i renty rolnicze – o 254 527,4 tys. zł (o 1%),
- zasiłki pogrzebowe – o 20 073,8 tys. zł (o 11,4%),
- świadczenia zbiegowe i inne transfery – o 5230,3 tys. zł (o 0,5%),
- zasiłki macierzyńskie – o 15 236 tys. zł (o 14,4%),
- składki na ubezpieczenia zdrowotne finansowane z dotacji budżetowej – o 2396,7 tys. zł (o 0,1%),
- pozostałe świadczenia – o 9110,9 tys. zł (o 0,8%).

Niższe niż zakładano wykonanie planu finansowego FER w 2025 r. w ww. pozycjach było przede wszystkim rezultatem zmniejszającej się liczby świadczeniobiorców, niemożliwej do dokładnego oszacowania na etapie tworzenia planu finansowego FER na 2025 r. Niższe w stosunku do planu wykonanie w pozycji zasiłki pogrzebowe wynikało z niższej niż przewidywano umieralności świadczeniobiorców KRUS w 2025 r.

Odpis na FA zaplanowany w 2025 r. w kwocie 1 017 098 tys. zł został wykonany w 100%.

Wykazane w planie finansowym FER na 2025 r. koszty w pozycji III.1.6 odsetki oraz wydatki zaplanowane w pozycji 3.1 odsetki w 2025 r. wyniosły 58,5 tys. zł i były wyższe od zaplanowanych o 3,5 tys. zł, tj. o 6,4% (koszty i wydatki w tych pozycjach zaplanowano na poziomie 55 tys. zł).

Prezes KRUS wyjaśnił, że wykonanie planu finansowego FER na 2025 r. dotyczące odsetek wynikało z niemożliwych do przewidzenia wydatków poniesionych w grudniu 2025 r. przez OR KRUS w Bydgoszczy, Olsztynie oraz w Warszawie, w związku z koniecznością wykonania prawomocnych wyroków sądu oraz koniecznością wypłacenia zaległych odsetek niewypłaconych świadczeniobiorcy z powodu błędu popełnionego przez pracownika OR KRUS. Zgodnie z art. 164 ustawy o finansach publicznych wydatki te zostały poniesione niezwłocznie po ich ujawnieniu, bez względu na poziom środków finansowych na ten cel. Ponieważ wydatki te zostały poniesione w OR KRUS w grudniu 2025 r., to informacja o nich została ujawniona w Centrali KRUS w momencie uzyskania sprawozdań budżetowych za ten okres, czyli w styczniu 2026 r. W konsekwencji nie było możliwe dokonanie stosownej korekty planu finansowego FER na 2025 r.

w pozycjach dotyczących odsetek. Prezes KRUS wyjaśnił ponadto, że w celu uniknięcia w przyszłości sytuacji przekroczenia planu w pozycji odsetki zostaną wdrożone działania mające na celu zobowiązanie OR KRUS do przekazywania informacji o planowanym wykonaniu odsetek, zwłaszcza pod koniec roku budżetowego, co umożliwi dokonanie zmiany planu finansowego FER. Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że realizacja wydatków nieprzewidzianych wynikających z wyroków sądowych, ugód lub tytułów wykonawczych może być dokonana, jednakże niezwłocznie należy zmienić plan finansowy. W związku z tym należy wdrożyć działania wskazane przez Prezesa KRUS, aby zmiany w planie finansowym były dokonywane.

Koszty ogółem poniesione w 2025 r. były wyższe o 1 733 998,2 tys. zł (o 6,2%) w porównaniu do 2024 r. (28 009 825,1 tys. zł). Wynikało to przede wszystkim z wyższych, w stosunku do 2024 r., kosztów:

- emerytur rolniczych – wzrost o 1 144 669,8 tys. zł (o 6,2%),
- rent rolniczych – wzrost o 450 291,6 tys. zł (o 9,7%),
- odpisu na Fundusz Administracyjny – wzrost o 144 207 tys. zł (o 16,5%),
- pozostałych świadczeń – wzrost o 73 459,8 tys. zł (o 7,3%),
- składki na ubezpieczenia zdrowotne finansowane z budżetu – wzrost o 2768,4 tys. zł (o 0,2%),
- odsetki – wzrost o 22,7 tys. zł (o 63,4%).

Wyższe (względem wykonania w 2024 r.) koszty emerytur i rent rolniczych oraz koszty pozostałych świadczeń spowodowane były waloryzacją świadczeń emerytalnych i rentowych w 2025 r. Odnotowany wzrost kosztów odpisu na FA w stosunku do 2024 r. wynikał ze wzrostu kosztów realizacji zadań FA w 2025 r. i miał na celu zapewnienia płynności finansowej FA. Wyższe wykonanie kosztów na „Składki na ubezpieczenia zdrowotne finansowane z dotacji budżetu” było konsekwencją niższych wpływów z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne od rolników i domowników z gospodarstw rolnych powyżej 6 ha w związku ze zmniejszeniem liczby osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym. Wyższe wykonanie kosztów odsetek w 2025 r. w stosunku do wykonania w 2024 r. wynikało z wykonania niemożliwych do zaplanowania odsetek od świadczeń emerytalno-rentowych w 2025 r., przyznanych m.in. na podstawie wyroku sądu.

W 2025 r., w porównaniu do kosztów zrealizowanych w 2024 r., niższe koszty poniesiono w odniesieniu do następujących pozycji planu finansowego FER:

- świadczenia zbiegowe i inne transfery – zmniejszenie o 59 584,3 tys. zł (o 5,3%),
- zasiłki macierzyńskie – zmniejszenie o 13 105,8 tys. zł (o 12,6%),
- zasiłki pogrzebowe – zmniejszenie o 8133,1 tys. zł (o 5%),
- inne koszty⁴⁵ – zmniejszenie o 597,7 tys. zł (o 16,1%).

Niższa realizacja kosztów zasiłków pogrzebowych w porównaniu do planu na 2025 r. oraz wykonania w 2024 r. była spowodowana zmniejszeniem liczby wypłaconych zasiłków pogrzebowych w związku z niższą umieralnością świadczeniobiorców KRUS. Zmniejszenie kosztów poniesionych na zasiłki macierzyńskie w 2025 r. było konsekwencją trwającego kryzysu demograficznego, jak również obowiązującej od 1 stycznia 2016 r. zmiany ustawy o świadczeniach rodzinnych⁴⁶, która dała możliwość nabycia prawa świadczenia rodzicielskiego

⁴⁵ Na pozycję „inne koszty” składały się m.in. koszty utworzenia odpisu aktualizującego należności i odpisu należności windykacyjnych, umorzenie należności, składki na ubezpieczenie społeczne FER za II kw. 2020 r., odpisy nienależnie pobranych świadczeń za lata ubiegłe.

⁴⁶ Zmiana wprowadzona ustawą z dnia 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1217).

(odpowiednik obecnego zasiłku macierzyńskiego w systemie ubezpieczenia społecznego rolników), również dla osób objętych ubezpieczeniem społecznym rolników. Część osób ubezpieczonych w KRUS uzyskała wypłatę świadczenia w urzędzie gminy, gdzie rolnicy składają również wnioski o inne świadczenia wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych. Ustawa o świadczeniach rodzinnych stwarzała możliwość nabycia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym pod warunkiem niepobierania zasiłku macierzyńskiego z innego tytułu. Natomiast świadczenie pielęgnacyjne przysługiwało w wyższej wysokości niż zasiłek macierzyński i matki niepełnosprawnych urodzonych dzieci rezygnowały w KRUS z zasiłku macierzyńskiego. Niższe wykonanie względem 2024 r. świadczeń zbiegowych i innych transferów wynikało ze zmniejszającej się liczby świadczeniobiorców.

Szczegółowym badaniem objęto koszty i odpowiadające im wydatki udokumentowane 30 dowodami księgowymi, poniesione w Centrali KRUS w wysokości 6 064 117,7 tys. zł. Badana próba stanowiła 21,9% kwoty kosztów FER poniesionych w 2025 r. podlegających badaniu⁴⁷. Do badania wytypowano najwyższe kwotowo koszty (dobór celowy) poniesione w 2025 r. Badane koszty dotyczyły rozliczeń z Narodowym Funduszem Zdrowia z tytułu składek na ubezpieczenia zdrowotne, przelewów redystrybucyjnych do OR KRUS (po jednym najwyższym przelewie dla danego OR KRUS w 2025 r.), rozliczeń świadczeń zbiegowych z ZUS oraz odpisu na FA. Koszty ponoszono w ramach realizacji ustawowych zadań FER i zgodnie z planem finansowym, w sposób celowy, legalny, gospodarny i rzetelny.

Średnia miesięczna liczba świadczeniobiorców emerytur rolniczych w 2025 r. wyniosła 771 tys. (wzrost o 10 tys. względem 2024 r.), a przeciętna emerytura z dodatkami finansowana z FER wyniosła 2107 zł i była o 97 zł wyższa niż w 2024 r.

Średnia miesięczna liczba świadczeniobiorców rent rolniczych w 2025 r. wyniosła 263 tys. (wzrost o 57 tys. względem 2024 r.), natomiast przeciętna renta z dodatkami finansowana z FER wyniosła 1605 zł i była o 263 zł niższa niż w 2024 r.

Wysokość zobowiązań zaciągniętych przez KRUS według stanu na koniec 2025 r. wyniosła 414 982,5 tys. zł i była wyższa o 37 239,9 tys. zł (tj. o 9,9%) od zobowiązań na koniec 2024 r. (377 742,6 tys. zł). Odnotowany wzrost zobowiązań KRUS względem stanu na koniec 2024 r., wynikał m.in. z waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych od dnia 1 marca 2025 r. i naliczenia wyższej kwoty podatku oraz wyższej kwoty składek zdrowotnych, wzrostu liczby świadczeniobiorców i kwoty wypłacanych świadczeń, wypłacania świadczenia honorowego dla stulatków, wzrostu spowodowanego przyznaniem i wypłatą przez ZUS i inne organy rentowe korzystniejszych dodatkowych i kolejnych dodatkowych rocznych świadczeń pieniężnych co skutkowało wstrzymaniem wypłaty przez KRUS i ujawnieniem nadpłat, jak również z dokonywania przez ubezpieczonych wpłat należności z tytułu składek społecznych w wyższej kwocie niż są wymagane, a następnie pozostawianiem (zgodnie z dyspozycją) nadpłat na kontach czynnych rolników na poczet przyszłych składek zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Najwyższa kwota zobowiązań zaciągniętych przez KRUS według stanu na koniec 2025 r. dotyczyła zobowiązań wobec Narodowego Funduszu Zdrowia w związku z waloryzacją świadczeń emerytalno-rentowych oraz wprowadzeniem dodatkowych oskładkowanych świadczeń takich jak:

⁴⁷ Z wyłączeniem kosztów amortyzacji, kosztów wynagrodzeń osobowych, pochodnych oraz odpisu na ZFŚS.

renta wdowia oraz zrównanie dla wszystkich stulatków świadczenia honorowego do kwoty 6589,67 zł, i naliczeniem wyższej kwoty składek zdrowotnych. Kwota tych zobowiązań wyniosła 342 558,3 tys. zł, co stanowiło 82,5% zobowiązań FER według stanu na koniec 2025 r. Pozostałe zobowiązania dotyczyły przede wszystkim rozrachunków z Urzędem Skarbowym w związku z rozliczeniem podatku z tytułu wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych i rozrachunków z Funduszem Składowym.

Zobowiązania wymagalne na koniec 2025 r. nie wystąpiły.

(akta kontroli str. 633-691, 710-718, 747-869, 1281-1294, 1311-1332)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3. Gospodarowanie wolnymi środkami FER

Stan FER na początek 2025 r. wyniósł 34 148,6 tys. zł i obejmował środki pieniężne w kwocie 278 350,5 tys. zł. Stan FER na koniec 2025 r. wyniósł 174 919,2 tys. zł, (był wyższy od stanu na koniec 2024 r. o 140 770,6 tys. zł) i obejmował środki pieniężne w kwocie 466 918,1 tys. zł. Stan środków pieniężnych FER na koniec 2025 r. był wyższy o 188 567,6 tys. zł (o 67,7%) w stosunku do stanu na koniec 2024 r. (278 350,5 tys. zł) oraz wyższy o 257 208,1 tys. zł (o 122,6%) od planu finansowego FER rok 2025.

Średniomiesięczny stan środków FER w 2025 r. wynosił 543 694,9 tys. zł, przy czym najwyższy stan środków odnotowano w lipcu (779 481,1 tys. zł), natomiast najniższy we wrześniu (172 458,6 tys. zł).

Niewykorzystane środki pieniężne FER zgromadzone na koniec 2024 r. zostały przeznaczone na pokrycie bieżących zobowiązań roku przyszłego, zachowanie płynności finansowej funduszu tj. m.in. składki na ubezpieczenie zdrowotne, podatku dochodowego od świadczeń emerytalno-rentowych oraz zobowiązań dotyczących świadczeń emerytalno-rentowych, w pierwszych dniach następnego roku budżetowego.

W 2025 r. w KRUS nie dokonywano lokowania wolnych środków FER, gdyż głównym źródłem przychodów tego funduszu (89,4%) były dotacje budżetu państwa. Zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy o finansach publicznych Prezes KRUS może dokonywać lokat wolnych środków, z wyjątkiem środków pochodzących z dotacji z budżetu. Ponadto, zgodnie z §10 rozporządzenia ws. sposobu prowadzenia gospodarki finansowej KRUS, FER nie został wskazany wśród będących w dyspozycji Prezesa KRUS funduszy, których wolne środki mogły podlegać lokowaniu.

W 2025 r. w ramach FER nie nabywano obligacji i nie otrzymywano obligacji nieodpłatnie, jak również nie nabywano innych aktywów (inwestycji). Prezes KRUS jako dysponent państwowego funduszu celowego (FER) nie zaciągał kredytów ani pożyczek.

(akta kontroli str. 472-559, 683-689, 776-812, 918-972, 1275-1294)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.4. Realizacja zadań FER

Opis stanu faktycznego

W 2025 r., zgodnie z art. 78 ust. 1 usr, FER przeznaczony był na finansowanie:

- 1) świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego,
- 2) emerytur i rent z innego ubezpieczenia społecznego (wypłacanych łącznie ze świadczeniami z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, wraz z dodatkami),
- 3) refundacji określonych kosztów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych⁴⁸, jeśli przepisy emerytalne przewidują taką refundację,
- 4) ubezpieczeń zdrowotnych określonych ustawowo osób.

Zakres zadań przypisanych FER w 2025 r. nie zmienił się w stosunku do 2024 r., jednakże od 1 stycznia 2025 r. weszły w życie przepisy ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, dzięki którym od 1 lipca 2025 r. KRUS, na wniosek uprawnionego świadczeniobiorcy, mógł dokonywać jednoczesnej wypłaty renty rodzinnej nabytej z tytułu bycia wdową lub wdowcem oraz emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, czyli zbiegu świadczeń, zwanego rentą wdową.

W ramach realizacji zadania polegającego na finansowaniu świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, w 2025 r. ze środków FER wypłacono:

- emerytury rolnicze dla 770 795 świadczeniobiorców (przeciętnie w miesiącu) w łącznej kwocie 19 491 285 tys. zł, co stanowiło zwiększenie liczby świadczeniobiorców w stosunku do 2024 r. o 10 005 osób (o 1,3%) przy zwiększeniu kwoty wypłaconych świadczeń o 1 144 669,8 tys. zł (o 6,2%),
- renty rolnicze dla 212 995 świadczeniobiorców (przeciętnie w miesiącu) w łącznej kwocie 5 070 835,6 tys. zł, co stanowiło zwiększenie liczby świadczeniobiorców w stosunku do 2024 r. o 6877 osób (o 2,6%), przy zwiększeniu kwoty wypłaconych świadczeń o 450 291,7 tys. zł (o 3,3%).
- zasiłki pogrzebowe wypłacono 38 859 świadczeniobiorcom w łącznej kwocie 155 426,2 tys. zł, co stanowiło zmniejszenie liczby świadczeniobiorców o 2033 osoby (o 5%) w stosunku do 2024 r. oraz zmniejszenie kwoty wypłaconych świadczeń o 8133,1 tys. zł (o 5%),
- zasiłki macierzyńskie wypłacono 91 167 świadczeniobiorcom w łącznej kwocie 90 594 tys. zł, co stanowiło zmniejszenie liczby świadczeniobiorców względem 2024 r. o 12 865 osób (o 12,4%) oraz zmniejszenie kwoty wypłaconych świadczeń o 13 105,8 tys. zł (o 12,6%).

Wzrost liczby świadczeniobiorców oraz wypłaconych kwot emerytur i rent rolniczych w 2025 r. wynikał przede wszystkim z przeprowadzonej waloryzacji świadczeń emerytalnych oraz z wprowadzenia przepisów dotyczących wypłaty przez KRUS „renty wdowej” w 2025 r.

W 2025 r. do KRUS wpłynęło 171 250 wniosków o wypłacenie renty wdowej, na podstawie których, w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2025 r. zrealizowano w sumie 166 919 wniosków na łączną kwotę 1 844 566,5 tys. zł, z tego:

- 90 975 świadczeń w tzw. zbiegu wewnętrznym (wszystkie świadczenia wypłacane w ramach renty wdowej z konkretnego wniosku były wypłacane przez KRUS) na łączną kwotę 1 403 842,9 tys. zł,
- 75 944 świadczeń w tzw. zbiegu zewnętrznym (jedno świadczenie z wniosku o rentę wdową było wypłacane przez KRUS, natomiast drugie świadczenie wypłacał inny organ rentowy), na podstawie których KRUS w 2025 r. wypłacił kwotę 440 723,6 tys. zł.

⁴⁸ Dalej: „FUS”.

Zmniejszenie liczby oraz kwoty świadczeń wypłacanych w 2025 r. na zasiłki pogrzebowe wynikało z niższej umieralności świadczeniobiorców KRUS niż w latach poprzednich natomiast zmniejszenie liczby i wysokości świadczeń wypłacanych w postaci zasiłków macierzyńskich wynikało przede wszystkim ze zmniejszającej się liczby urodzin wśród świadczeniobiorców KRUS.

W ramach realizacji zadania polegającego na finansowaniu emerytur i rent z innego ubezpieczenia społecznego, w 2025 r. na podstawie odrębnych przepisów oraz porozumień, ze środków FER wypłacono świadczenia w łącznej kwocie 1 083 971,8 tys. zł dla 661 299 świadczeniobiorców (przeciętnie w miesiącu). W stosunku do 2024 r. oznaczało to zmniejszenie liczby świadczeniobiorców o 39 063 osób (o 6,3%), przy zwiększeniu kwoty wypłaconych świadczeń o 73 473,4 tys. zł (o 7,3%). Na świadczenia te składały się:

- emerytury i renty wypłacone przez ZUS z ubezpieczenia społecznego rolników, na podstawie art. 56, 63, 73 i 180 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych⁴⁹, dla 660 969 świadczeniobiorców (przeciętnie w miesiącu) w łącznej kwocie 1 080 144 tys. zł,
- emerytury finansowane z FER a wypłacone przez Ministerstwo Obrony Narodowej⁵⁰ dla 58 świadczeniobiorców (przeciętnie w miesiącu) w łącznej kwocie 771,5 tys. zł, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji⁵¹ dla 251 świadczeniobiorców (przeciętnie w miesiącu) w łącznej kwocie 2844,4 tys. zł oraz Biuro Emerytalne Służby Więziennej⁵² dla 21 świadczeniobiorców (przeciętnie w miesiącu) w łącznej kwocie 212 tys. zł.

W 2025 r. z FER w ramach świadczeń zbiegowych pracowniczych, finansowanych ze środków FUS, wypłacono⁵³:

- 23 409 świadczeń (przeciętnie w miesiącu) z tytułu emerytur i rent w łącznej kwocie 1 052 163,5 tys. zł, co w stosunku do 2024 r. stanowiło zmniejszenie liczby ubezpieczonych o 4354 (o 15,7%), przy jednoczesnym zmniejszeniu kwoty udzielonych świadczeń o 56 938,5 tys. zł (o 5,1%),
- 3228 ekwiwalentów pieniężnych za deputaty węglowe w łącznej kwocie 4758,2 tys. zł, co w stosunku do 2024 r. stanowiło zmniejszenie liczby udzielonych świadczeń o 651 (o 16,8%), przy jednoczesnym zmniejszeniu kwoty udzielonych świadczeń o 2645,8 tys. zł (o 35,7%).

W 2025 r. ze środków FER nie zaplanowano ani nie wypłacano świadczeń w związku z COVID-19.

Według stanu na koniec grudnia 2025 r. w KRUS zarejestrowanych było 1 954 441 uprawnionych świadczeniobiorców objętych ubezpieczeniem zdrowotnym. W 2025 r. składka na ubezpieczenie zdrowotne była finansowana ze środków FER w kwocie 1 773 933,3 tys. zł.

Zwiększenie liczby osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym w KRUS z 1 941 626 (stan na grudzień 2024 r.) do 1 954 441 (stan na grudzień 2025 r.), tj. o 12 815 osób (wzrost o 0,7% w porównaniu do 2024 r.), wynikało przede wszystkim ze wzrostu liczby ubezpieczających się

⁴⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1631, ze zm.

⁵⁰ Na podstawie porozumień zawartych w dniach 7 kwietnia 1999 r. oraz 19 września 2025 r. pomiędzy KRUS a Ministerstwem Obrony Narodowej.

⁵¹ Na podstawie porozumienia zawartego w dniu 16 kwietnia 2024 r. pomiędzy KRUS a Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

⁵² Na podstawie porozumienia zawartego w dniu 23 lipca 2024 r. pomiędzy KRUS a Biurem Emerytalnym Służby Więziennej.

⁵³ Zgodnie z postanowieniami porozumienia pomiędzy KRUS i ZUS zawartego w dniu 5 maja 2023 r., od dnia 1 czerwca 2023 r. ZUS nie refundował zasiłków pogrzebowych wypłaconych przez KRUS.

w tym zakresie emerytów i rencistów, w związku z wypłacaniem przez KRUS renty wdowiej od 1 lipca 2025 r.

(akta kontroli str. 683-689, 719-743, 776-809, 870-917, 1275-1280)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego FER w 2025 r. Prawdopodobnie dokonywano zmian w planie finansowym FER na 2025 r. Zrealizowane przychody FER umożliwiły realizację zadań funduszu. Koszty zostały przeznaczone na zadania ustawowe FER i realizowane były w ramach FER zgodnie z przepisami prawa, celowo i gospodarnie oraz zostały rzetelnie rozliczone przez dysponenta Funduszu.

3. Wykonanie planu finansowego Funduszu Prewencji i Rehabilitacji

Plan finansowy FPIR został ustalony w tabeli nr 25 załącznika nr 13 do ustawy budżetowej na 2025 r., przewidując przychody w wysokości 66 676 tys. zł oraz koszty na poziomie 68 836 tys. zł. W trakcie roku budżetowego 2025 r. Prezes KRUS dokonał przesunięcia kwoty 2600 tys. zł z pozycji „Dotacje inwestycyjne” do pozycji „Zakup usług”⁵⁴, po uzyskaniu zgody organu nadzorującego – Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁵⁵. Było to zgodne z art. 29 ust. 13 ustawy o finansach publicznych. Zmiana ta służyła zwiększeniu dostępności rehabilitacji dla rolników, co było zgodne z celem FPIR dotyczącym finansowania działań przywracających sprawność fizyczną oraz zapobiegających trwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Łączna kwota przychodów oraz łączna kwota kosztów po zmianach planu finansowego FPIR, nie uległy zmianie. Zmiana planu oraz jego korekty dotyczyły przesunięć środków między paragrafami lub jednostkami organizacyjnymi.

(akta kontroli str. 132-255, 277-281)

3.1. Wykonanie planu przychodów

Opis stanu faktycznego

Przychody FPIR w 2025 r. wyniosły 67 026,4 tys. zł, co stanowiło 100,5% planu po zmianach. Osiągnięte przychody były wyższe o 321 tys. zł (0,5%) w porównaniu do przychodów zrealizowanych w 2024 r. (66 705,4 tys. zł). Źródłami przychodów FPIR były:

- odpis z FS, który zrealizowano w wysokości 45 599 tys. zł (68% przychodów ogółem), co stanowiło 100% planu po zmianach. Kwota ta była niższa o 1378 tys. zł (2,9%) w porównaniu do przychodów z tego tytułu zrealizowanych w 2024 r. (46 977 tys. zł);
- dotacja budżetowa, która wyniosła 20 822 tys. zł (31,1% przychodów ogółem), co stanowiło 100% planu po zmianach. Była to kwota wyższa o 1508 tys. zł (7,8%) od przychodów zrealizowanych w 2024 r. (19 314 tys. zł);

⁵⁴ Łączna kwota przychodów (66 676 tys. zł) oraz łączna kwota kosztów (68 836 tys. zł) w planie finansowym FPIR nie uległy zmianie.

⁵⁵ Decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 14 października 2025 r. znak: DBD.pi.3820.2.39.2025.

- pozostałe przychody (z tytułów określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników), które wyniosły 605,4 tys. zł (0,9% przychodów ogółem), co stanowiło 237,4% planu po zmianach. Wykonanie w tej pozycji było wyższe o 350,4 tys. zł od założeń planistycznych oraz wyższe o 191 tys. zł (46,1%) od przychodów zrealizowanych w 2024 r. (414,4 tys. zł).

Zwiększenie kwoty dotacji budżetowej w 2025 r. wynikało z wyższego zapotrzebowania na finansowanie świadczeń rehabilitacyjnych, związanego z objęciem rehabilitacją 800 osób uprawnionych do emerytury rolniczej (o 200 osób więcej niż w 2024 r.), wyższymi kosztami jednostkowymi świadczeń (wzrost stawek za osobodzień) oraz podwyższeniem kosztów zakupu usług zdrowotnych. W ramach grupy pozostałe przychody istotny wpływ na poziom wykonania miała pozycja „pozostałe przychody (inne)”, które wyniosły 233,4 tys. zł, tj. 1443,3% wykonania z 2024 r. Głównym powodem tak znacznego wzrostu było rozliczenie roszczeń wobec przedsiębiorstwa na kwotę 218 tys. zł, na podstawie ugody sądowej⁵⁶ z marca 2025 r., czego nie można było przewidzieć na etapie planowania. Dodatkowo, przychody z tytułu odsetek wyniosły 372 tys. zł, co stanowiło 145,9% planu po zmianach, dzięki wyższym niż zakładano stopom procentowym na rachunkach bankowych oraz korzystniejszego oprocentowania depozytów u Ministra Finansów. W porównaniu do 2024 r. przychody z odsetek były niższe o 6,6% (398,3 tys. zł).

(akta kontroli str. 256-289)

Według stanu na koniec 2025 r. należności FPIR wyniosły 21,1 tys. zł i wystąpiły w pozycji „Pozostałe przychody”. W porównaniu do stanu na koniec 2024 r. (138,1 tys. zł) były niższe o 117 tys. zł, tj. o 84,7%. Głównymi przyczynami zmniejszenia kwoty należności FPIR o 84,7%, były rozliczenie dotacji inwestycyjnych przez dwa Centra Rehabilitacji Rolników⁵⁷ oraz rozwiązanie odpisu aktualizującego należności w związku z zawartą ugodą i jej zatwierdzeniem przez sąd⁵⁸.

(akta kontroli str. 290-307)

Należności przeterminowane wyniosły 12,4 tys. zł i pozostawały na poziomie niezmiennym w stosunku do stanu na koniec 2024 r. Dotyczyły kwoty, wobec której od 17 lutego 2019 r. prowadzone było postępowanie egzekucyjne, a następnie umorzone wobec braku majątku dłużnika. Prezes KRUS, 19 marca 2025 r. wyraził zgodę na umorzenie należności, po czym w październiku 2025 r. sporządzono projekt oświadczenia wierzyciela o umorzeniu ww. należności. Termin przedawnienia roszczenia należności upływa 31 grudnia 2027 r., w związku z tym nie nastąpiło umorzenie wierzytelności w 2025 r. W księgach rachunkowych dokonano odpisu aktualizującego wartości ww. należności.

W 2025 r. nie dokonano odroczenia należności ani nie rozkładano należności na raty, zarówno w Centrali jak i w oddziałach regionalnych KRUS.

(akta kontroli str. 308-329)

⁵⁶ Przedmiotem ugody sądowej było rozliczenie wzajemnych roszczeń pomiędzy KRUS a wykonawcą, w ramach umowy nr 140/2021 z dnia 10 września 2021 r. na zakup materiałów prewencyjnych BHP dla rolników oraz członków ich rodzin.

⁵⁷ Dalej: „CRR” lub „Centra”. W 2025 r. rozliczono dotacje inwestycyjne przez CRR w Jedlcu w kwocie 7,7 tys. zł oraz CRR „Sasanka” w Świnoujściu w kwocie 0,9 tys. zł, co spowodowało zmniejszenie należności w pozycji „Dotacje z budżetu państwa” ze 113,7 tys. zł do 0 zł.

⁵⁸ W następstwie ugody z 28 listopada 2024 r., zatwierdzonej postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z 7 marca 2025 r. (sygn. akt III C 655/22), rozwiązano odpis aktualizujący należności, co spowodowało spadek należności w pozycji „Roszczenia sporne” z 24,4 tys. zł do 0 zł.

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.2. Wykonanie planu kosztów

Opis stanu faktycznego

Koszty ogółem FPIR w 2025 r. wyniosły 67 920,4 tys. zł, co stanowiło 98,7% planu po zmianach (68 836 tys. zł). Poniesione koszty były wyższe o 2417,6 tys. zł (3,7%) od kosztów zrealizowanych w 2024 r. (65 502,8 tys. zł). W strukturze zrealizowanych kosztów ogółem udział miały:

- koszty własne w wysokości 65 927,9 tys. zł (97,1% kosztów ogółem), co stanowiło kwotę wyższą o 4642,8 tys. zł (7,6%) w porównaniu do kosztów z tego tytułu zrealizowanych w 2024 r. (61 285,1 tys. zł). Z powodu wzrostu kosztów rynkowych 16 grudnia 2025 r. wnioskowano o dodatkowe 14 807 tys. zł na ten cel, jednak Minister Finansów i Gospodarki nie wyraził zgody na zmianę planu,
- koszty inwestycyjne w kwocie 1992,4 tys. zł (2,9% kosztów ogółem), co stanowiło kwotę niższą o 2225,3 tys. zł (52,8%) w porównaniu do kosztów z tego tytułu zrealizowanych w 2024 r. (4217,7 tys. zł). Niższy stopień wykorzystania środków w zakresie inwestycji pozwolił na sfinansowanie większej niż planowano liczby turnusów dla rolników, wobec braku zgody na zwiększenie planu finansowego FPIR pod koniec roku.

Niższe wykonanie kosztów inwestycyjnych w 2025 r., stanowiące 47,2% poziomu z 2024 r., wynikało z mechanizmu ustalania wysokości dotacji w oparciu o współczynnik P_0 ⁵⁹. Obniżenie wartości tego współczynnika względem 2024 r. skutkowało koniecznością zwiększenia udziału środków własnych Centrów w finansowaniu zadań. Na poziom poniesionych kosztów wpłynęło zmniejszenie liczby wniosków o dofinansowanie zadań modernizacyjnych oraz racjonalizacja procesu planowania. Polegała ona na dostosowaniu zakresu inwestycji do aktualnych możliwości finansowych jednostek oraz priorytetyzacji wydatków na cele statutowe (usługi rehabilitacyjne) i utrzymanie płynności finansowej. Zgodnie z wyjaśnieniami Głównej Księgowej KRUS, przesunięcie części przedsięwzięć na lata kolejne nie stworzyło zagrożenia dla utrzymania potencjału rzeczowego Funduszu ani ciągłości realizowanych świadczeń.

Badaniem objęto próbę 47 zapisów księgowych, dobranych losowo metodą MUS⁶⁰, dotyczących kosztów FPIR poniesionych w Centrali KRUS w 2025 r., w łącznej kwocie 27 427,9 tys. zł, z tego 27 120,2 tys. zł stanowiły wydatki bieżące oraz 307,7 tys. zł wydatki majątkowe. Badana próba stanowiła 42,5% kosztów FPIR poniesionych w Centrali KRUS podlegających badaniu, w zakresie realizacji zadań FPIR (64 540,1 tys. zł).

Zbadane koszty zostały poniesione w sposób legalny, gospodarny celowy i niezbędny dla prowadzonej działalności. Wynikały one z realizacji zawartych umów, które wykonano zgodnie z zakresem rzeczowo-finansowym oraz w ustalonych terminach. Koszty te zostały prawidłowo skalkulowane, terminowo opłacone, rzetelnie udokumentowane oraz zaewidencjonowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

⁵⁹ Współczynnik (P_0) – wskaźnik określający maksymalny poziom dotacji dla podmiotów leczniczych, powiązany z ich przychodami z publicznych świadczeń zdrowotnych w poprzednim roku obrotowym, wpływający na wymagany udział środków własnych. Wskaźnik ustalono na podstawie art. 114 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2026 r. poz. 156) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1461, ze zm.).

⁶⁰ Próbkowanie wg jednostek monetarnych (określane skrótem MUS - ang. Monetary Unit Sampling) - metoda losowania wydatków z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości.

W badaniu nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 256-281, 330-353)

W wyniku kontroli wykonania budżetu państwa za 2024 r.⁶¹, stwierdzono wydatkowanie kwoty dotacji ze środków FPIR w wysokości 30 tys. zł dla CRR SASANKA w Świnoujściu, niezgodnie z art. 114 ust. 1 pkt 1 oraz art. 114 ust. 1 pkt 7 w związku z art. 115 ust. 3 ustawy o działalności leczniczej na realizację dwóch szkoleń (szkolenia personelu nie mogły być finansowane jako dotacja inwestycyjna). W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Prezes KRUS odzyskał nienależnie wykorzystane środki w kwocie 30 tys. zł oraz podjął działania naprawcze polegające na wprowadzeniu zarządzeniem nr 31 Prezesa KRUS z dnia 21 sierpnia 2025 r. nowych zasad planowania, udzielania i rozliczania dotacji z FPIR⁶², które zastąpiły nieaktualne przepisy z 2017 r. Ponadto powołano specjalny Zespół ds. podziału i udzielania dotacji, w skład którego weszli eksperci z Biura Rehabilitacji, Biura Finansowego oraz Biura Organizacyjno-Prawnego, co ma zapewnić wielostronną weryfikację wniosków, a w maju 2025 r. przeprowadzono szkolenia pracowników Centrali KRUS w zakresie obowiązujących przepisów dotyczących dotacji inwestycyjnych. W odniesieniu do wniosku pokontrolnego dotyczącego zapewnienia rzetelnego sporządzania planu finansowo-rzeczowego FPIR w zakresie działalności rehabilitacyjnej, Prezes KRUS podjął działania naprawcze obejmujące: 1) planowanie liczby świadczeń w oparciu o rzeczywistą liczbę rolników skierowanych na rehabilitację w roku poprzednim, 2) urealnienie stawek za osobodzień⁶³, 3) przygotowanie wariantów finansowych przy sporządzaniu planów na lata 2026–2029, 4) wystąpienia do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Finansów i Gospodarki o zwiększenie budżetu na rehabilitację oraz 5) analizę kosztów funkcjonowania Centrów i wynagrodzeń personelu medycznego. Wniosek pokontrolny został zrealizowany.

(akta kontroli str. 14-131, 354-356)

Według stanu na koniec 2025 r. zobowiązania FPIR nie wystąpiły, wobec 247,1 tys. zł wykazanych na koniec 2024 r. Stan ten wynikał z braku nierozliczonych rozrachunków z dostawcami i odbiorcami z tytułu zakupu materiałów i usług związanych z realizacją działań prewencyjnych na dzień 31 grudnia 2025 r.

W 2025 r. nie zaciągnano kredytów ani pożyczek na finansowanie zadań realizowanych w ramach FPIR.

(akta kontroli str. 256-276, 290-301)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁶¹ Kontrola P/25/001 „Wykonanie budżetu państwa w 2024 r. w części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz realizacja planów finansowych Funduszu Emerytalno-Rentowego, Funduszu Administracyjnego i Funduszu Prewencji i Rehabilitacji”.

⁶² Zarządzenie nr 31 Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 21 sierpnia 2025 r. w sprawie wprowadzenia Zasad udzielania z Funduszu Prewencji i Rehabilitacji dotacji samodzielnym publicznym zakładom opieki zdrowotnej, dla których Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego pełni funkcję podmiotu tworzącego (Dz. Urz. KRUS poz. 34).

⁶³ M.in. podwyższenie w 2025 r. stawki dla rehabilitacji w zakresie układu ruchu do 210 zł, wobec wcześniejszych planów na poziomie 150–190 zł.

3.3. Gospodarowanie wolnymi środkami FPIR

Opis stanu faktycznego

Stan środków pieniężnych na koniec 2025 r. wyniósł 2536,2 tys. zł. Średnia kwota środków z 12 miesięcy przekazanych w zarządzanie terminowe wyniosła 5083,3 tys. zł.

Okres, na jaki przekazywano środki w zarządzanie terminowe wynosił od 18 do 33 dni. Przychody uzyskane z tytułu zagospodarowania wolnych środków w 2025 r. wyniosły 179,6 tys. zł.

W 2025 r. wolne środki FPIR nie lokowano w inny sposób niż poprzez przekazanie ich Ministrowi Finansów w zarządzanie, co było zgodnie z art. 78d ust. 2 ustawy o finansach publicznych oraz z §10 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia ws. sposobu prowadzenia gospodarki finansowej KRUS. Środki te były przekazywane w formie depozytu terminowego, stosownie do przepisów art. 78c w związku z art. 78d ust. 2 ustawy o finansach publicznych.

Prowadzono bieżące monitorowanie i analizę stanu środków na rachunku bankowym, co pozwoliło na rzetelne i terminowe wykonywanie zadań FPIR. W 2025 r. w ramach FPIR nie nabywano obligacji, akcji ani innych aktywów.

(akta kontroli str. 357-445)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.4. Realizacja zadań FPIR

Opis stanu faktycznego

Zakres zadań FPIR w latach 2024-2025 pozostawał stały, obejmując działania w dwóch obszarach z zakresu prewencji wypadkowej i rehabilitacji leczniczej osób ubezpieczonych. W 2025 r. efekty rzeczowe podjętych działań przedstawiały się następująco:

- ze świadczeń w ramach rehabilitacji leczniczej w Centrach skorzystało łącznie 12 249 rolników, co stanowiło 104,6% założonej liczby osób, 800 osób uprawnionych do emerytury rolniczej oraz 918 dzieci rolników,
- w ramach działalności prewencyjnej zrealizowano zadania edukacyjne i informacyjne obejmujące opracowanie i upowszechnianie materiałów popularyzujących zasady bezpiecznej pracy, zakup wyposażenia BHP oraz organizację konkursów wiedzy o bezpieczeństwie pracy dla rolników,
- KRUS uczestniczył w wydarzeniach branżowych poprzez organizację stoisk informacyjno-prewencyjnych oraz prowadził szkolenia i kampanie promujące ochronę zdrowia i życia w gospodarstwach rolnych,
- pięć placówek CRR⁶⁴ otrzymało dofinansowanie w zakresie modernizacji infrastruktury oraz zakupu specjalistycznej aparatury medycznej.

W KRUS opracowano plan rzeczowo-finansowy na 2025 r., w tym w zakresie dotyczącym FPIR. W dokumencie tym zostały określone m.in. zakładane przychody i koszty oraz zakres

⁶⁴ Tj. w Świnoujściu, Kołobrzegu, Jedlcu, Iwoniczu-Zdroju i Horyńcu-Zdroju.

podejmowanych działań. Stopień realizacji zadań był oceniany na podstawie wskaźników ilościowych i finansowych zawartych w planie rzeczowo-finansowym.

(akta kontroli str. 446-471)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego FPIR w 2025 r. Zmiany planu finansowego FPIR zostały dokonane prawidłowo i były uzasadnione realizacją celów działania funduszu. Osiągnięte przychody umożliwiły pełną realizację zaplanowanych zadań. Koszty zostały poniesione na cele ustawowe FPIR zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz zawartymi umowami w sposób celowy i gospodarny. Gospodarowanie wolnymi środkami FPIR odbywało się zgodnie z przepisami i nie wpłynęło negatywnie na płynność finansową ww. funduszu.

4. Wykonanie planu finansowego Funduszu Administracyjnego

Plan finansowy FA KRUS został określony w tabeli nr 26 załącznika nr 13 do ustawy budżetowej na 2025 r., przychody w planie zostały ustalone w kwocie 1 192 703 tys. zł, a koszty w kwocie 1 210 546 tys. zł.

W trakcie roku, w planie finansowym FA na 2025 r. dokonano sześciu zmian w trybie art. 29 ust. 12 ustawy o finansach publicznych. Badaniem objęto wszystkie ww. zmiany dokonane w planie FA, nie stwierdzając nieprawidłowości.

Zmiany planu w zakresie przychodów i kosztów były uzasadnione realizacją celów FA⁶⁵, zmian dokonano zgodnie z zasadami i trybem określonymi w ww. przepisach. Zmiany planu finansowego FA zostały dokonane z zachowaniem zasad określonych w ustawie o finansach publicznych, a także zgodnie z procedurą planowania rzeczowo-finansowego funduszy będącej elementem procesu „Planowanie, sprawozdawczość i rozliczenia” zawartej w Księdze procesów Zintegrowanego Systemu Zarządzania w KRUS.

Plan przychodów w 2025 r. zwiększono o 1223 tys. zł z tytułu refundacji kosztów świadczeń zleconych do wypłaty i po zmianach wyniósł 1 193 926 tys. zł.

Zmiany planu dotyczyły m.in.: wzrostu kosztów własnych o kwotę 16 087 tys. zł, tj. 1,4% planu po zmianach w stosunku do ustawy budżetowej (1 155 007 tys. zł), w tym m.in.: wzrostu wynagrodzeń osobowych o kwotę 9500 tys. zł, tj. 1,5% planu po zmianach w stosunku do ustawy budżetowej (613 493 tys. zł) i wzrostu związanych z nimi składek na ubezpieczenie społeczne o kwotę 3141 tys. zł, tj. 3,1% planu po zmianach w stosunku do ustawy budżetowej (102 648 tys. zł), zwiększenia zakupów usług o kwotę 19 587 tys. zł, tj. 7% planu po zmianach w stosunku do ustawy budżetowej (279 211 tys. zł).

W planie finansowym FA zmniejszono m.in.: wydatki wynagrodzeń bezosobowych o kwotę 4152 tys. zł, tj. 16,4% planu po zmianach w stosunku do ustawy budżetowej (25 326 tys. zł) oraz

⁶⁵ Podstawowe zadania FA, wynikają z art. 79 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Z FA finansowane są również koszty wynagrodzeń wraz z pochodnymi oraz inne koszty, w tym zakup usług i dostaw niezbędne do funkcjonowania KRUS i obsługi realizowanych przez Kasę zadań.

składki na Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy o kwotę 1067 tys. zł, tj. 7,4% planu po zmianach w stosunku do ustawy budżetowej (14 382 tys. zł).

Bez zmian w trakcie 2025 r. pozostał plan przelewów redystrybucyjnych (55 539 tys. zł) oraz plan kosztów amortyzacji (umorzeń) (33 316 tys. zł).

Plan po zmianach na 2025 r. w zakresie przychodów FA wyniósł 1 193 926 tys. zł, a w zakresie kosztów 1 226 633 tys. zł.

(akta kontroli str. 1466-1498, 1517-1529, 1596-1611, 1630-1779, 1816-1818, 1883-1918, 1934-1961, płyta CD8 1967-2089)

4.1. Wykonanie planu przychodów

Opis stanu faktycznego

Przychody FA w 2025 r. wyniosły 1 192 840,1 tys. zł. Były one niższe o 1085,9 tys. zł, tj. o 0,1% od planu po zmianach, wyższe o 142 694,5 tys. zł od wykonania w 2024 r. Wzrost kwoty przychodów FA w stosunku do kwoty przychodów w 2024 r. wynikał z wyższych odpisów na rzecz FA⁶⁶ pochodzących z FER i FS, co związane było z wyższymi planowanymi wydatkami FER i FS w 2025 r. w stosunku do 2024 r.

Zgodnie z art. 79 ust. 2 usr przychody FA pochodziły głównie z: odpisu od FER (85,3% zrealizowanych przychodów ogółem w 2025 r.), odpisu od FS (7,1% zrealizowanych przychodów ogółem) oraz kosztów poboru i ewidencjonowania składek na ubezpieczenie zdrowotne refundacji kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty, rent socjalnych i świadczeń zbiegowych (6,9% zrealizowanych przychodów ogółem).

W 2025 r. przychody FA z tytułu odpisu od FER zostały zrealizowane w wysokości 1 017 098 tys. zł, stanowiącej 100% planu po zmianach (1 017 098 tys. zł). W 2025 r. przychody stanowiły 116,5% wykonania w 2024 r. (872 891 tys. zł), co wynikało z wyższych wydatków FER w 2025 r. a tym samym wyższego odpisu.

W 2025 r. odpis od FS został zrealizowany w wysokości 84 184 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach (84 184 tys. zł). Odpis ten był niższy o 2543 tys. zł (o 2,9%) od zrealizowanego w 2024 r. (86 727 tys. zł).

Przychody FA z tytułu refundacji kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty, refundacji przez ZUS kosztów obsługi świadczeń zbiegowych oraz z tytułu zwrotu kosztów poboru i ewidencjonowania w 2025 r., zostały zrealizowane w kwocie 82 615,2 tys. zł, stanowiącej 95,6% planu po zmianach (86 415 tys. zł) i były niższe o 233,9 tys. zł, co stanowiło 0,3% przychodów zrealizowanych z tego tytułu w 2024 r. (82 849,1 tys. zł). Przyczyną zmniejszenia przychodów z tego tytułu było m.in.: zmniejszenie refundacji kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty, z tytułu zwrotu kosztów poboru i ewidencjonowania oraz odsetek, niższych wypłat świadczeń zbiegowych w wyniku spadku liczby tych świadczeń.

(akta kontroli str. płyta CD 6 1281-1292, 1503-1507, 1509-1511, 1513-1515, 1517-1529, 1613-1614)

⁶⁶ Zgodnie z art. 79 ust. 2 pkt 1) usr, fundusz administracyjny tworzy się m.in. z odpisu od funduszu składkowego w wysokości do 12% planowanych wydatków tego funduszu i do 3,5% planowanych wydatków funduszu emerytalno-rentowego.

Na koniec 2025 r., należności brutto FA (uwzględniające odpis aktualizujący należności w wysokości 14 548,2 tys. zł) wyniosły 15 710,4 tys. zł i w porównaniu do stanu na koniec 2024 r. (15 752,8 tys. zł) były niższe o 42,4 tys. zł, tj. o 0,3%.

W Centrali KRUS nie wystąpiły należności umorzone i uznane za nieściągalne, nie udzielano ulg, nie odraczano i nie rozkładano na raty spłat należności.

Należności umorzone w 2025 r. wystąpiły w OR KRUS i wyniosły 0,8 tys. zł (23 sprawy w OR). W 2025 r. w OR KRUS uległy przedawnieniu należności w kwocie 8,2 tys. zł (19 spraw w OR), które zostały spisane z ewidencji księgowej.

W 2025 r. KRUS (Centrala) zawarła jedną ugodę sądową w sprawie spornych należności, gdzie pierwotna wartość należności wynosiła 242,5 tys. zł, w tym pierwotna wartość należności stanowiła kwota 218,1 tys. zł oraz 24,4 tys. zł z tytułu naliczonych kar umownych za zwłokę w dostawie i odstąpienie od umowy. Wartość należności po ugodzie wyniosła 232,1 tys. zł.

(akta kontroli str. płyta CD 6 1281-1292, 1503-1506, 1509-1510, 1513-1515, 1782-1786, 1852-1882, 1929-1933)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.2. Wykonanie planu kosztów

Opis stanu faktycznego

Koszty realizacji zadań FA określone zostały w art. 79 ust. 1 oraz szczegółowo w § 9 ust. 1 rozporządzenia ws. sposobu prowadzenia gospodarki finansowej KRUS. W ramach FA finansowane były koszty wynagrodzeń osobowych i bezosobowych wraz z pochodnymi oraz inne koszty, w tym zakupy usług i dostaw niezbędne do funkcjonowania KRUS i obsługi realizowanych przez Kasę zadań.

Koszty realizacji zadań FA w 2025 r. wyniosły 1 206 698,3 tys. zł (wykonanie w 98,4% planu po zmianach w wysokości 1 226 633 tys. zł) i stanowiły 107,8% wykonania w 2024 r. (1 119 420,8 tys. zł). Wzrost kosztów zadań FA w 2025 r., w stosunku do 2024 r. wynikał ze wzrostu kosztów składowych zadań FA, tj. głównymi kosztami realizacji zadań były m.in. wynagrodzenia (w tym osobowe oraz bezosobowe, stanowiące łącznie 53,2% kwoty zrealizowanych kosztów ogółem), zakup usług (24,3%) oraz koszty pozostałe (8,4%).

Wyższe koszty realizacji zadań funduszu wystąpiły głównie w następujących pozycjach planu finansowego FA: zakup usług, w tym usług remontowych (wzrost o 20,2% w stosunku do 2024 r.), wynagrodzenia osobowe, opłaty pocztowe i usługi bankowe, zakup usług informatycznych, pozostałe, obejmujące głównie zakup materiałów i wyposażenia, zakup energii, opłaty za administrowanie i czynsze za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe, odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, amortyzacja (umorzenia), przelewy redystrybucyjne, w tym koszty obsługi przez ZUS świadczeń rolnych oraz Fundusz Motywacyjny.

Koszty wynagrodzeń zostały zrealizowane w wysokości 641 527,2 tys. zł⁶⁷, wynagrodzenia zostały wykonane w 99,6% planu po zmianach (644 167 tys. zł) oraz w 104,5% wykonania kosztów z tego tytułu w 2024 r. (614 011,4 tys. zł).

Koszty wynagrodzeń osobowych zostały zrealizowane w wysokości 621 315,3 tys. zł, wynagrodzenia osobowe zostały wykonane w 99,7% planu po zmianach i stanowiły 104,5% wykonania kosztów z tego tytułu w 2024 r. (594 838,9 tys. zł). Wyższe wykonanie wynagrodzeń osobowych w 2025 r. w stosunku do 2024 r., wynikało głównie z 5% wzrostu wynagrodzeń przewidzianego w ustawie budżetowej na 2025 r. Koszty wynagrodzeń bezosobowych⁶⁸ z tytułu realizacji umów cywilnoprawnych (zleceń i o dzieło) zrealizowano w wysokości 20 212 tys. zł i były one wyższe o 1039,5 tys. zł, tj. o 5,4% w porównaniu do 2024 r. (19 172,5 tys. zł). Koszty umów zleceń w 2025 r. wyniosły 20 007,2 tys. zł, co stanowiło mniej o 926,9 tys. zł, tj. o 4,9% w porównaniu do 2024 r. (19 080,2 tys. zł), natomiast koszty umów o dzieło wyniosły 93,9 tys. zł, co stanowiło więcej o 12,9 tys. zł, tj. o 16% w porównaniu do 2024 r. (81 tys. zł). Wyższe wykonanie wynagrodzeń bezosobowych w 2025 r. (20 212 tys. zł) w stosunku do 2024 r. (19 172,5 tys. zł) wynikało głównie ze wzrostu wynagrodzeń lekarzy orzeczników zatrudnionych w systemie orzecznictwa lekarskiego KRUS.

Koszty zakupu usług FA w 2025 r. zostały zrealizowane w kwocie 293 792,1 tys. zł, tj. w 98,3% planu po zmianach (298 798 tys. zł) oraz w 120,2% wykonania kosztów z tego tytułu w 2024 r. (244 363,7 tys. zł). Wzrost ten wynikał głównie ze wzrostu opłat pocztowych, a także cen zakupu usług informatycznych i pozostałych usług, np. ochrony i monitoringu, sprzątanía, usług komunalnych, budowlano-remontowych.

Pozostałe koszty, w tym amortyzacji i innych kosztów, zostały zrealizowane w 2025 r. w wysokości 101 199,4 tys. zł, co stanowiło 94,5% planu po zmianach (107 098 tys. zł). W porównaniu do roku poprzedniego koszty te stanowiły 104,4% wykonania w 2024 r. (96 951,2 tys. zł).

W planie finansowym KRUS na 2025 r. na realizację wydatków majątkowych w Centrali i OR KRUS zaplanowano 34 170 tys. zł, z czego 15 670 tys. zł dotyczyło wydatków majątkowych w Centrali KRUS, a 18 500 tys. zł – OR KRUS. W ramach zaplanowanej kwoty wydatków majątkowych zaplanowano do realizacji 16 zadań, w tym: 10 zadań do realizacji w Centrali KRUS i sześć zadań do realizacji w OR KRUS.

W trakcie roku do planu wydatków KRUS wprowadzono zadania o łącznej wartości 17 824,3 tys. zł, w tym 6219,3 tys. zł w Centrali (14 zadań) i 11 605 tys. zł w OR (107 zadań). Wynikało to głównie z bieżącego zapotrzebowania OR KRUS oraz Centrali KRUS, m.in. na:

- zakup urządzeń wielofunkcyjnych i komputerów (1787 tys. zł, z tego: w Centrali KRUS 319 tys. zł i 1468 tys. zł w OR KRUS),
- zakup licencji: Netflow 2000 tys. zł, czasowej systemowej i wirtualizacji 2612 tys. zł, Ms SQL wraz ze wsparciem 201 tys. zł (w Centrali KRUS),
- zakup urządzenia do DeepMail⁶⁹ (397 tys. zł w Centrali KRUS),

⁶⁷ Na podstawie sprawozdania Rb-40 z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na 2025 r., planu finansowego państwowego funduszu celowego Fundusz Administracyjny za grudzień 2025 r.

⁶⁸ Pozycja „wynagrodzenia bezosobowe” obejmuje głównie umowy zlecenia dla lekarzy rzeczoznawców oraz komisji lekarskich za orzeczenia wydane m.in. w sprawach rentowych, dotyczących przedłużenia zasiłku chorobowego czy odszkodowawczych.

⁶⁹ Zaawansowane rozwiązanie bezpieczeństwa, dostępne jako fizyczne lub wirtualne urządzenie sieciowe, służące do ochrony poczty elektronicznej.

- modernizację sali obsługi interesantów wraz z pomieszczeniami biurowymi w budynku OR KRUS w Warszawie (430 tys. zł),
- zakup samochodów (3776 tys. zł w 15 OR KRUS).

Konieczność wprowadzenia zakupów inwestycyjnych do planu wydatków majątkowych na 2025 r. wynikała głównie z realizacji bieżących potrzeb niezbędnych do funkcjonowania KRUS.

Jednocześnie w 2025 r. zrezygnowano z realizacji trzech zadań (tylko w Centrali KRUS), o wartości 3420 tys. zł: zakup macierzy (2500 tys. zł), rozbudowa systemu do backupu – urządzenie (220 tys. zł), zakup licencji systemu zarządzania informacją i zdarzeniami bezpieczeństwa (700 tys. zł).

Powodem rezygnacji była potrzeba przeznaczenia planowanych środków na pilniejsze zadania, w szczególności na wymianę wyeksploatowanego sprzętu informatycznego: stacji roboczych i urządzeń wielofunkcyjnych, na zakup UPS, który uległ awarii, konieczność zakupu nowych licencji MS SQL do prawidłowego działania systemu Enova 365, zakup systemu śledzącego ruch sieciowy w organizacji, zakup licencji czasowych dla oprogramowania stosowanego w KRUS wymagającego stałej opieki serwisowej i dostępu do usług pomocy technicznej świadczonych przez producentów.

Kwota wydatków majątkowych według planu po zmianach wyniosła 33 170 tys. zł i dotyczyła realizacji 134 zadań, w tym w Centrali KRUS 10 027 tys. zł (na realizację 21 zadań) i w OR KRUS 23 143 tys. zł (na realizację 113 zadań, realizowanych w 16 OR KRUS).

Wydatki majątkowe KRUS w 2025 r. zostały zrealizowane w wysokości 23 680 tys. zł, tj. w 71,4% planu po zmianach (33 170 tys. zł). Wyższe wykonanie w 2025 r. o 204,2 tys. zł (tj. 0,6%) wydatków majątkowych w porównaniu do 2024 r. (23 475,8 tys. zł) wynikało ze zrealizowania większej liczby zadań inwestycyjnych, jak również o większej wartości, wynikającej m.in. ze wzrostu cen.

W 2025 r. w Centrali KRUS spośród 21 zadań objętych planem po zmianach wydatków majątkowych zrealizowano 19 zadań o wartości 10 009,1 tys. zł, w OR KRUS spośród 113 zadań objętych planem po zmianach wydatków majątkowych zrealizowano 106 zadań o wartości 13 670,9 tys. zł.

Efekty rzeczowe osiągnięte w ramach poniesionych w 2025 r. wydatków majątkowych, stanowiły przede wszystkim: wymiana floty samochodowej, zakup urządzeń wielofunkcyjnych i sprzętu komputerowego oraz licencji oprogramowania, rozbudowa macierzy i duplikatorów oraz niezbędne dla OR KRUS modernizacje/adaptacje pomieszczeń.

W 2025 r. nie zrealizowano trzech zaplanowanych zadań o wartości 102,9 tys. zł:

- w OR w Płocku 85 tys. zł na wykonanie dokumentacji projektowej dla zadania "modernizacja klatki schodowej" w PT KRUS w Płocku, które zostało przeniesione do realizacji na rok 2026,
- 17,9 tys. zł z tytułu pozostałych (nierozdysponowanych) środków z inwestycji i zakupów inwestycyjnych (8,7 tys. zł i 9,2 tys. zł).

(akta kontroli str. 1503-1506, 1508-1510, 1512-1516, 1596-1609, 1617-1628, , 1630-1779, 1787-1806, 1883-1918, 1934-1966, płyta CD8 1967-2089)

Badaniem objęto próbę 45 zapisów księgowych, dobranych metodą MUS, dotyczących kosztów FA poniesionych w Centrali KRUS w 2025 r. w łącznej kwocie 75 819,2 tys. zł⁷⁰, z tego:

⁷⁰ Z badania wyłączono przelewy redystrybucyjne, wynagrodzenia osobowe pracowników wraz z pochodnymi, składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, koszty amortyzacji, wpłaty na Pracownicze Programy Kapitałowe finansowane przez podmiot zatrudniający oraz koszty poniżej 1 tys. zł.

majątkowych w kwocie 6500 tys. zł i zakupów usług w kwocie 69 319,2 tys. zł. Badana próba stanowiła 59,7% kosztów podlegających badaniu poniesionych w Centrali KRUS na realizację zadań (127 017,8 tys. zł).

Zbadane koszty zostały poniesione w sposób legalny, gospodarny celowy i niezbędny dla prowadzonej działalności. Wynikały one z realizacji zawartych umów, które wykonano zgodnie z zakresem rzeczowo-finansowym oraz w ustalonych terminach. Koszty te zostały prawidłowo skalkulowane, terminowo opłacone, rzetelnie udokumentowane oraz zaewidencjonowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

(akta kontroli str. 1819-1851)

Stan zobowiązań na koniec 2025 r. wyniósł 105 328,9 tys. zł i był wyższy o 323,5 tys. zł, tj. o 0,3% od stanu zobowiązań na koniec 2024 r. (105 005,4 tys. zł), wykonanie wyniosło 104,5% planu po zmianach (100 767 tys. zł).

Zobowiązania FA wynikały m.in. z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, składek na ubezpieczenie społeczne potrąconych z dodatkowego wynagrodzenia rocznego, z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego, z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (pracodawcy) naliczonych od wynagrodzeń oraz od dodatkowego wynagrodzenia rocznego, z tytułu zużycia energii elektrycznej, energii cieplnej oraz wody.

W 2025 r. nie było przypadków zapłaty przez Centralę i OR KRUS odsetek tytułem nieterminowego regulowania zobowiązań. Zobowiązania wymagalne w FA na koniec 2025 r. nie wystąpiły.

W 2025 r. nie zaciągano kredytów ani pożyczek na finansowanie zadań FA.

W 2025 r., spośród zadań zaplanowanych i zrealizowanych w ramach FA, nie wystąpiły zadania finansowane ze środków Unii Europejskiej.

(akta kontroli str. 1503-1511, 1513-1515, 1807-1815, 1919-1928)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.3. Gospodarowanie wolnymi środkami FA

Opis stanu faktycznego

Stan środków pieniężnych FA na rachunkach bankowych KRUS (Centrala i OR) na koniec 2025 r. wyniósł ogółem 49 394,1 tys. zł i był niższy o 17 282 tys. zł w stosunku do stanu tych środków na koniec 2024 r. (66 676,1 tys. zł).

Średniomiesięczny stan środków FA na rachunkach bankowych KRUS (Centrala i OR) w 2025 r. wyniósł 55 391,3 tys. zł, przy czym najwyższy stan środków był w listopadzie (81 862,3 tys. zł), natomiast najniższy zanotowano w marcu (38 936,6 tys. zł).

Kasa lokowała środki FA na podstawie art. 48 ust. 1 ustawy o finansach publicznych oraz zgodnie z § 10 rozporządzenia ws. sposobu prowadzenia gospodarki finansowej KRUS, z wyjątkiem środków pochodzących z dotacji z budżetu państwa i otrzymanych w ramach odpisu od FER, o którym mowa w art. 79 ust. 2 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W 2025 r. wolne środki FA Centrala KRUS lokowała w formie depozytów terminowych u Ministra Finansów na łączną kwotę 67 200 tys. zł. Średnia kwota lokaty z 12 miesięcy wyniosła 5600 tys. zł.

Środki lokowano na okres od 12 do 59 dni. Łączne przychody z tytułu zagospodarowania wolnych środków w 2025 r. wyniosły 298,1 tys. zł, tj. o 21,7% mniej niż w 2024 r. (362,7 tys. zł).

Zwrot wolnych środków pieniężnych FA lokowanych w ciągu 2025 r. w depozycie u Ministra Finansów, na podstawie art. 48 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, nastąpił z rachunku pomocniczego Banku Gospodarstwa Krajowego na konto bankowe FA w dniu 8 grudnia 2025 r. W dniu 31 grudnia 2025 r. w depozycie u Ministra Finansów nie były lokowane wolne środki FA.

W 2025 r. wolne środki FA lokowane były w zakresie przewidzianym w art. 48 ust. 1 ustawy o finansach publicznych. Gospodarowanie wolnymi środkami FA nie miało wpływu na realizację zadań FA. W ramach FA nie dokonywano zakupu obligacji skarbowych i nie dokonywano innych lokat.

(akta kontroli str. 1530-1593, 1613-1614, płyta CD8 1967-2089)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.4. Realizacja zadań FA

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z art. 79 ust. 1 usr FA jest przeznaczony na finansowanie kosztów obsługi ubezpieczenia, z wyjątkiem kosztów pokrywanych ze środków funduszu składkowego lub funduszu prewencji i rehabilitacji. Ponadto ze środków funduszu administracyjnego finansowane są koszty obsługi zadań w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego.

Zakres kosztów FA nie uległ zmianom w latach 2024-2025. Koszty FA w 2025 r. obejmowały głównie wynagrodzenia, w tym osobowe i bezosobowe wraz z pochodnymi, zakup usług i koszty pozostałe niezbędne do funkcjonowania KRUS i obsługi realizowanych przez Kasę zadań.

Przeciętne zatrudnienie w KRUS w 2025 r. wyniosło 6117,43 etatów i było wyższe o 3,87 etatu, tj. o 0,06%, niż w 2024 r. (6113,56 etatów).

Zatrudnienie przeciętne w oddziałach regionalnych KRUS w 2025 r. wyniosło 5833,6 etatów i nieznacznie wzrosło w porównaniu z 2024 r. (5833,2 etatów), a w Centrali KRUS wyniosło 283,8 etatów i było wyższe o 3,3 etaty (tj. o 1,2%), niż w 2024 r. (280,4 etatów).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego w KRUS w 2025 r. wyniosło 8463,73 zł i było wyższe o 355,54 zł (tj. o 4,4%) w porównaniu do 2024 r. (8108,19 zł).

W OR KRUS przeciętne wynagrodzenie w 2025 r. wyniosło 8274,9 zł i było wyższe o 347,9 zł (tj. o 4,9%) w porównaniu do 2024 r. (7927,1 tys. zł), a w Centrali KRUS przeciętne wynagrodzenie to wyniosło 12 345,19 zł i było wyższe o 469,4 zł (tj. o 4%) w porównaniu do 2024 r. (11 875,81 zł).

Liczba osób, które wykonywały zadania na rzecz KRUS na podstawie umowy zlecenia⁷¹ w 2025 r. wyniosła 930 osób, tj. o 71 osób mniej (7,1%), niż w 2024 r. (1001 osób). W 2025 r. w KRUS

⁷¹ Umowa zlecenie trwająca trzy miesiące lub dłużej, lub powtarzana nieprzerwanie przez ten okres.

zawarto umowy zlecenia ze 121 pracownikami własnymi, tj. więcej o trzy osoby (o 2,5%), w porównaniu do 2024 r. (118 osób)⁷².

Liczba osób, które wykonywały zadania na podstawie umowy o dzieło w 2025 r., wyniosła 49 (w tym z 13 pracownikami KRUS). Umowy zawierano z ekspertami na wykonanie recenzji, a także na wykonanie autorskich dzieł w postaci artykułu naukowego.

Przyczyną zmniejszenia się liczby zawartych umów cywilnoprawnych była głównie niższa liczba beneficjentów KRUS zgłaszających się na badania lekarskie. Z kolei wzrost poniesionych kosztów FA w 2025 r. w stosunku do 2024 r. o kwotę 939,9 tys. zł (o 4,9%) z tytułu umów zlecenia zawieranych z pracownikami, w tym z lekarzami orzecznikami, spowodowany był wzrostem stawek za przeprowadzanie badań przez lekarzy orzeczników.

(akta kontroli str. 1617-1626, 1787-1806)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego Funduszu Administracyjnego w 2025 r. Zmiany planu finansowego FA zostały dokonane prawidłowo i były uzasadnione realizacją celów działania funduszu. Osiągnięte przychody FA umożliwiły realizację zadań funduszu. Koszty realizowane były w ramach FA zgodnie z przepisami, zawartymi umowami, celowo i gospodarnie oraz zostały rzetelnie rozliczone. Gospodarowanie wolnymi środkami FA odbywało się zgodnie z obowiązującymi przepisami i nie wpłynęło negatywnie na płynność finansową ww. funduszu.

5. Sprawozdawczość

5.1. Sprawozdania

Opis stanu faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzenia:

- a) rocznych sprawozdań za 2025 r. dysponenta części 72 – KRUS: Rb-23 Sprawozdanie o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych, Rb-27 Sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych, Rb-28 Sprawozdanie z wykonania wydatków budżetu państwa, Rb-BZ 1 Sprawozdanie z wykonania wydatków budżetu państwa w układzie zadaniowym,
- b) w zakresie operacji finansowych KRUS – Rb-Z Kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2025 r.,
- c) Rb-33 Sprawozdanie z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego za IV kwartał 2025 r. (dla FA, FER oraz FPiR),

⁷² W 2025 r. zawarto 911 umowy (w tym 113 z pracownikami KRUS) z osobami wykonującymi zadania podstawowe (w tym umowy zlecenia z lekarzami orzecznikami), które stanowiły 98% liczby umów zlecenia ogółem. Ponadto zawarto 19 umów (tj. 2% liczby umów zlecenia ogółem) z osobami wykonującymi zadania pomocnicze (w tym osiem z pracownikami KRUS). Umowy te zostały zawarte m.in. z radcami prawnymi, którzy uprawnieni byli do dodatkowego wynagrodzenia z tytułu kosztów zastępstwa prawnego zasądzonego na rzecz KRUS, lub przyznanych w ugodzie lub postępowaniu egzekucyjnym, jeżeli koszty te zostaną wyegzekwowane od strony przeciwnej.

- d) Rb-40 Sprawozdanie z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy, planu finansowego państwowego funduszu celowego za grudzień 2025 r. (dla FA, FER oraz FPIR),
- e) Rb-BZ2 Roczne sprawozdanie z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego w układzie zadaniowym za 2025 r. (dla FA, FER oraz FPIR),
- f) Rb-FER Sprawozdanie z wykonania wybranych elementów planu finansowego FER za grudzień 2025 r.

Sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym, merytorycznym oraz w terminach wynikających z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 stycznia 2025 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁷³, rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym⁷⁴ oraz rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych⁷⁵.

Dane wykazane w sprawozdaniach jednostkowych Centrali KRUS za 2025 r., tj. Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-33 (dla FA, FER i FPIR), Rb-40 (dla FA, FER i FPIR), Rb-BZ1, Rb-BZ2 (dla FA, FER i FPIR) oraz jednostkowych Rb-Z dla części 72– KRUS były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej Centrali KRUS.

Sprawozdania za 2025 r. dla FER, FA oraz FPIR, tj. zbiorcze Rb-33, Rb-40, Rb-BZ2 oraz sprawozdanie Rb-FER sporządzono na podstawie sprawozdań Centrali KRUS i 16 sprawozdań OR KRUS.

Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań objętych kontrolą.

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez KRUS sprawozdania budżetowe (roczne i za IV kwartał 2025 r.) i wybrane sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2025 r. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo oraz prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach dysponenta części 72 – KRUS i w sprawozdaniach jednostkowych dysponenta funduszy FER, FA i FPIR sporządzonych w Centrali KRUS były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej w Centrali KRUS. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

⁷³ Dz. U. z 2025 r. poz. 133, ze zm.

⁷⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1731.

⁷⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 652.

V. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie⁷⁶ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Warszawa, dnia 20 kwietnia 2026 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Sylweryusz Królak

/podpisano elektronicznie/

⁷⁶ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym na adres do doręczeń elektronicznych NIK, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2026 r. poz. 3), w przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie, w miarę możliwości, skanu tych zastrzeżeń na adres mailowy jednostki kontrolnej NIK przeprowadzającej postępowanie kontrolne.